

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Навчально-науковий інститут економіки і управління

Кафедра обліку і аудиту

Освітній ступінь магістр

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

(код і назва)

Освітньо-професійна програма Облік і аудит

(назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри обліку і аудиту

“01 ” Жовтня 2022 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА

Луговська Наталія Леонідівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи Методичні підходи щодо калькулювання собівартості продукції
керівник роботи Слободян Наталія Геннадіївна, кан. екон. наук, доц.

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом закладу вищої освіти від “29” вересня 2022 року №575-КС

2. Строк подання здобувачем роботи «01» лютого 2023 р.

3. Вихідні дані до роботи дані первинного обліку і звітності ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» за 2020-2021 роки, нормативно-законодавчі документи, національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, міжнародні положення (стандарти) обліку, аналізу і аудиту калькулювання собівартості продукції

4. Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): теоретико-методологічні основи калькулювання собівартості продукції, аналіз діяльності ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» та організація і методика проведення економічного аналізу калькулювання собівартості продукції, теоретико-методологічні основи аудиту калькулювання собівартості продукції

5. Перелік графічного матеріалу: формування витрат за економічними елементами, Підходи до визначення економічної сутності витрат, Визнання витрат відповідно до норм НП(с)БО 16 «Витрати», Кореспонденція бухгалтерських рахунків з обліку витрат ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат», Відповідність статей обліку в обліку витрат підприємства, Основні техніко-економічні показники роботи ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» за 20120-2021 роки, Структура управління ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат», Первинні документи, якими оформлюють відпуск запасів, Переваги та недоліки повної калькуляції собівартості, Аналіз собівартості наданих послуг за калькуляційними статтями за 2020-2021 роки ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат», Процес управління витратами за допомогою Таргет-костинга

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 01 жовтня 2022 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вступ	03.10.22-.10.10.22	Виконано
2	Розділ 1. Теоретико-методологічні основи калькулювання собівартості продукції	11.10.22-31.10.22	Виконано
3	Розділ 2. Аналіз діяльності ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» та організація і методика проведення економічного аналізу калькулювання собівартості продукції	01.11.22-30.11.22	Виконано
4	Розділ 3. Теоретико-методологічні основи аудиту калькулювання собівартості продукції	01.12.22-29.12.22	Виконано
5	Висновки і пропозиції	16.01.23-24.01.23	Виконано
6	Список використаних джерел	25.01.23-30.01.23	Виконано

Здобувач

_____ (підпис)

Луговська Н.Л.

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(підпис) _____ (прізвище та ініціали)

Слободян Н.Г.

Анотація

Кваліфікаційна робота магістра на актуальну тему «Методичні підходи щодо калькулювання собівартості продукції» містить: __ сторінок тексту, __ таблиць, __ рисунків, __ найменування списку використаних літературних джерел.

В кваліфікаційній роботі магістра досліджуються проблеми методичних підходів щодо калькулювання собівартості продукції.

Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, 3-х розділів, висновків і пропозицій, списку використаних літературних джерел, додатків.

В першому розділі дипломної роботи розкривається економічна суть проведеного дослідження калькулювання собівартості продукції, розкриваються питання інформаційної бази дослідження, досліджуються нормативні джерела, особливості ведення обліку та калькулювання собівартості продукції. В першому розділі розкривається теоретична інформація про собівартості продукції.

У другому розділі кваліфікаційної роботи магістра проведено детальний аналіз господарської діяльності ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» за 2020-2021 роки. Проведено аналіз структури та динаміки собівартості продукції.

У третьому розділі міститься інформація про теоретичні основи проведення аудиту калькулювання собівартості продукції, основні етапи, особливості. Розглянуто робочі документи аудитора. У третьому розділі кваліфікаційної роботи магістра запропоновано заходи щодо покращення обліково-аналітичного забезпечення калькулювання собівартості продукції.

Ключові слова: калькуляція, собівартість, калькулювання собівартості, витрати, витрати виробництва, собівартість продукції, виробничі витрати, облік витрат виробництва продукції, аналіз собівартості, аудит, фінансова звітність.

Annotation

The master's qualification work on the current topic "Methodical approaches to calculating the cost of production" contains: __ pages of text, __ tables, __ figures, __ names of the list of used literary sources.

The master's thesis examines the problems of methodical approaches to calculating the cost of production.

The master's qualification work consists of an introduction, 3 sections, conclusions and proposals, a list of used literary sources, appendices.

In the first chapter of the thesis, the economic essence of the conducted research on product costing is revealed, the issues of the information base of the research are revealed, regulatory sources, features of accounting and product costing are explored. In the first section, theoretical information about the cost of production is disclosed.

In the second section of the master's qualification work, a detailed analysis of the economic activity of "Zhytomyr meat processing plant" LLC for 2020-2021 was carried out. An analysis of the structure and dynamics of the cost of production was carried out.

The third section contains information on the theoretical foundations of the audit of product costing, the main stages, and features. The working documents of the auditor were reviewed. In the third section of the master's thesis, measures are proposed to improve the accounting and analytical support for calculating the cost of production.

Key words: costing, costing, costing, costs, production costs, production costs, production costs, production cost accounting, costing analysis, audit, financial reporting.

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ.....	9
1.1 Наукові дослідження економічної сутності калькулювання собівартості продукції	9
1.2 Нормативно-правове регулювання обліку, аналізу та аудиту калькулювання собівартості продукції підприємства	Ошибка! Закладка не определена.
1.3 Організація та методика обліку та калькулювання собівартості продукції ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» м'ясокомбінат»	21
1.4 Сучасні комп'ютерні технології ведення обліку та калькулювання собівартості продукції, виклад їх практичного застосування.....	31
РОЗДІЛ II. АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ЖИТОМИРСЬКИЙ М'ЯСОКОМБІНАТ» ТА ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ	37
2.1 Організаційно-економічна характеристика та організація обліку на ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат».....	37
2.2 Аналіз виробничо-господарської діяльності ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат»	Ошибка! Закладка не определена.
2.3 Методологічні та практичні основи обліку собівартості продукції на ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат».....	47
РОЗДІЛ III. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ АУДИТУ КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ.....	59
3.1 Теоретичні аспекти аудиту калькулювання собівартості продукції.....	59
3.2. Організація проведення аудиту калькулювання собівартості продукції на ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат».....	61
3.3. Шляхи удосконалення обліково-аналітичних процедур калькулювання собівартості продукції	69
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	
ДОДАТКИ.....	

ВСТУП

В сучасних умовах господарювання важливо бути компетентним в обліковій інформації не лише щодо обсягу виробленої продукції, а й щодо обсягу витрачених матеріальних засобів та праці, собівартості продукції, що надає можливість визначити ефективність галузі виробництва. Нині бухгалтерський облік і аудит витрат на виробництво продукції важливий та необхідний. Саме актуальність і сприяла вибору теми дослідження.

Процес виробництва є однією з найскладніших ділянок облікової роботи, а тому потребує особливої уваги бухгалтерів. Адже виробництво пов'язане з витратами, оскільки це процес використання факторів виробництва, які втілюються у створеному продукті (товарах, послугах).

Основне завдання будь-якого підприємства – отримання прибутку. Його розмір прямо залежить від витрат, вкладених у виробництво і продаж товарів, робіт або послуг, тобто собівартості. Чим таких витрат більше, тим віддача від бізнесу нижче. Якщо підприємець розуміє, як формується собівартість, розрізняє її види, вміє аналізувати фактори впливу на собівартість, знає та застосовує на практиці формули її розрахунку, – успіх у справі гарантований. Саме тому економічна сутність витрат і собівартості продукції є основою ефективної роботи підприємства.

Актуальність цієї проблеми зумовлена тим, що розрахунок собівартості продукції на виробництві визначається для різних цілей, одна з яких – ціноутворення. Дана величина дуже важлива для підприємства, тому що точно показує загальну суму грошових витрат на випуск виробу. Надалі вона використовується для призначення найефективнішої ціни при збуті продукції. Таким чином, аналіз сутності витрат не дозволить підприємству стати збитковим і неконкурентоспроможним через високу цінову політику. Управління витратами є важливим інструментом в економічному управлінні підприємствами.

Метою дослідження є обґрунтування теоретичних засад функціонування, обліку, аналізу і аудиту витрат на виробництво продукції. Реалізація мети передбачала розв'язання комплексу взаємозалежних завдань: систематизувати теоретичні підходи до вивчення сутності витрат як економічної категорії; обґрунтувати нормативне регулювання обліку і аудиту витрат на виробництво продукції; розробити окремі пропозиції щодо регулювання витрат на виробництво продукції.

Об'єктом дослідження виступають обліково-аналітичні аспекти калькулювання собівартості продукції на ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат».

Предметом дослідження роботи є обліково-методичні процеси обліку, аналізу, контролю, аудиту калькулювання собівартості продукції на ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат».

Для досягнення мети у роботі поставлені наступні завдання:

- розкрити економічну суть калькулювання собівартості продукції;
- розглянуто особливості нормативного регулювання калькулювання собівартості продукції;
- розглянути вплив обліку калькулювання собівартості продукції підприємства;
- проаналізувати основні техніко-економічні показники діяльності ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» за 2020-2021 роки;
- провести аналіз калькулювання собівартості продукції на ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат»;
- розглянути методику та особливості проведення аудиту калькулювання собівартості продукції на ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат»;
- дослідити особливості та напрямки удосконалення обліково-аналітичних процедур калькулювання собівартості продукції.

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ

1.1. Наукові дослідження економічної сутності калькулювання собівартості продукції

Під економічними витратами вчені розуміють «затрати втрачених можливостей», тобто суму грошей, яку можна отримати при найбільш вигідному з усіх можливих альтернативних варіантів використання ресурсів. Поняття економічних витрат обумовлене обмеженістю ресурсів порівняно з кількістю варіантів їх використання. З позиції бухгалтерського підходу до виробничих витрат варто відносити всі реальні, фактичні витрати, що здійснюються у грошовій формі.

НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та П(С)БО 16 «Витрати» визначають витрати, як зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення власного капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками). У даному визначенні сутність витрат виражається не через їх економічну природу, а через наслідки операцій з активами та капіталом для фінансово-майнового стану підприємства.

Витрати виробництва – це сукупність витрат живої праці та праці, уречевленої в засобах виробництва, на всіх стадіях створення продукції. Класифікація виробничих витрат зумовлює організацію бухгалтерського обліку. Для обліку кожного виробництва планом рахунків передбачено окремий синтетичний рахунок, по дебету якого протягом року відображають прямі витрати, а по кредиту – вихід продукції.

Організація обліку витрат за економічними елементами має велике значення для складання фінансової звітності. Перелік калькуляційних статей встановлюється підприємством самостійно, виходячи з особливостей технології та організації виробництва. На його основі складаються форми калькуляційних розрахунків, кошторисів та внутрішньої звітності. Всі дані про виробничі

витрати підприємства повинні відображатись у Звіті про фінансові результати (Звіті про сукупний дохід).

Мета ведення обліку витрат виробництва – формування системи взаємопов’язаних показників, що моделюють собівартість. Тому за способом віднесення витрат та формуванням собівартості повинен бути встановлений постійний контроль. Управлінський облік законодавчо не регламентується, тому немає офіційно затвердженого поняття, яке б відтворювало зміст категорії «витрати виробництва» в управлінському аспекті.

В.Г. Козак вважає, що «...витрати підприємства – одна з важливих категорій управлінського обліку та якісної оцінки діяльності підприємства. Для управління необхідно знати не просто витрати, а інформацію про витрати на будь-що (продукт, або його партію, послуги)». На думку дослідника, «...термін “витрати” є більш вживаним у процесі виробництва продукції, її реалізації (тобто списання), а термін “затрати” – у процесі придбання товарно-матеріальних цінностей. Витрати і затрати зближує і те, що вони супроводжуються вибуттям активів, або виникненням боргових зобов’язань».

Деякі вчені розглядають облік витрат та калькулювання собівартості, як один і той же процес, але це помилкове судження. Найбільш точно стверджує Ф.Ф. Бутинець: «В обліковому процесі здійснюється реєстрація, групування, систематизація даних, а також калькулювання собівартості продукції».

Г.О. Соболев зазначає, що процес виробництва являє собою, з одного боку, процес виробничого споживання засобів, предметів праці та самої праці (живої), а з іншого – джерело одержання нової продукції (робіт чи послуг). Щоб здійснювався процес виробництва, господарство повинне мати в необхідних розмірах запаси. І.В. Мельниченко констатує, що процес виробництва дуже складний і потребує контролю, починаючи від організації й до визначення результату.

Н.С. Андрющенко виокремив етапи розвитку знань про витрати:

- перший етап – публічна звітність про витрати, відслідковування, облік і контроль витрат на господарському і державному рівнях;
- другий етап – здійснення спроб розкрити суть поняття «витрати», поява різних теорій витрат;
- третій етап – використання математичних методів у теорії, дослідження поведінки витрат, вивчення витрат як об'єкту обліку і контролю;
- четвертий етап – виникнення нового напрямку дослідження – управління витратами [1].

Л. Сук надає таке визначення: «Класифікація витрат – це групування витрат за певними ознаками, яких є різна кількість. Класифікація допомагає глибше зрозуміти суть витрат, вивчити порядок їх формування і мету використання». Вчений класифікує витрати за трьома ознаками: - для оцінки запасів та визначення фінансового результату; - для прийняття управлінських рішень; - для контролю і регулювання [11].

Управління витратами – це процес цілеспрямованого формування витрат щодо їх видів, місць і носіїв за постійного контролю рівня витрат і стимулювання їх зниження. Система управління витратами має функціональний та організаційний аспекти. Вона містить такі організаційні підсистеми: пошук і виявлення чинників економії ресурсів; нормування витрат ресурсів; планування витрат за їхніми видами; облік та аналіз витрат; стимулювання економії ресурсів і зниження витрат [4].

М.Ф. Огійчук констатує, що «...для прийняття управлінських рішень доречно класифікація витрат за групами: релевантні й не релевантні, постійні та змінні, маржинальні й середні, дійсні та альтернативні». Релевантні – це витрати, що можуть бути змінені в результаті прийняття рішення, а нерелевантні – це витрати, що не залежать від прийняття рішень. Тобто при прийнятті управлінського рішення про доцільність застосування того чи іншого методу внесення добрив чи виконання іншої господарської операції необхідно визначити різницю між кількома рішеннями і прийняти найбільш оптимальне.

Маржинальні – це витрати на виробництво додаткової продукції. Тобто собівартість продукції зменшуватиметься в міру збільшення обсягів виробництва до досягнення проектної потужності підприємства. Як відзначає О. Бородкін, «...саме від виробничих витрат і собівартості залежить, чи буде продукція, яку виробляють підприємства в умовах економіки, конкурентоспроможна і прибуткова. Оскільки виручка від реалізації продукції є основним джерелом покриття витрат на виробництво продукції, ринкова економіка спонукає підприємства вирішувати, яку продукцію і в якому обсязі виробляти» [3].

В сучасних умовах визначена собівартість не представляє особливої цілісності. Це зумовило дискусії в економічній літературі щодо доцільності калькуляції собівартості.

В.М. Петров розглядає планування собівартості продукції, як важливу складову частину розробки економічно обґрунтованих планів підприємств та їх окремих підрозділів. При плануванні собівартості продукції враховують вплив техніко-економічних факторів, але на величину собівартості основних видів продукції суттєво впливає також механізм розподілу витрат між основною та побічною продукцією [10].

Більш повним є визначення П.С. Безруких, який під методом обліку витрат та калькулювання собівартості розуміє «...сукупність прийомів організації документування та відображення виробничих витрат, що забезпечують визначення фактичної собівартості і необхідну інформацію для контролю за процесом формування собівартості продукції» [2].

А.М. Турило наголошує на тому, що «...собівартість – вартість продукції (товарів, робіт послуг) «для себе» (для підприємства), тобто означає власні (підприємницькі) витрати на виробництво та реалізацію продукції».

Так, собівартість є основним ціноутворюючим чинником. Різниця між ціною і собівартістю складає прибуток. Т.Г. Маренич визначає, що «...однією з основних проблем калькулювання є економічно обґрунтований розподіл витрат

звітнього періоду між готовою продукцією і незавершеним виробництвом, між окремими виробами і видами робіт. Від її правильного вирішення залежить точність калькуляційних розрахунків» [9].

Отже, метод калькулювання – це спосіб групування витрат за об'єктами калькулювання, та прийоми калькуляції як технічний засіб розрахунку собівартості продукції. О. Кравчук, проаналізувавши способи обліку витрат на збут та їхній склад, обґрунтував доцільність виокремлення витрат на збут та транспортно-заготівельні витрати. Вчений запропонував способи обліку виробничих витрат за етапами обліку готової продукції, навівши взаємозв'язок між відображенням витрат на рахунках бухгалтерського обліку та у формі річної фінансової звітності [8].

Аналіз витрат, у першу чергу, має забезпечити необхідною інформацією управлінський персонал підприємства, який відповідає за планування, проведення контролю за господарюючими операціями та приймає різні адміністративні рішення.

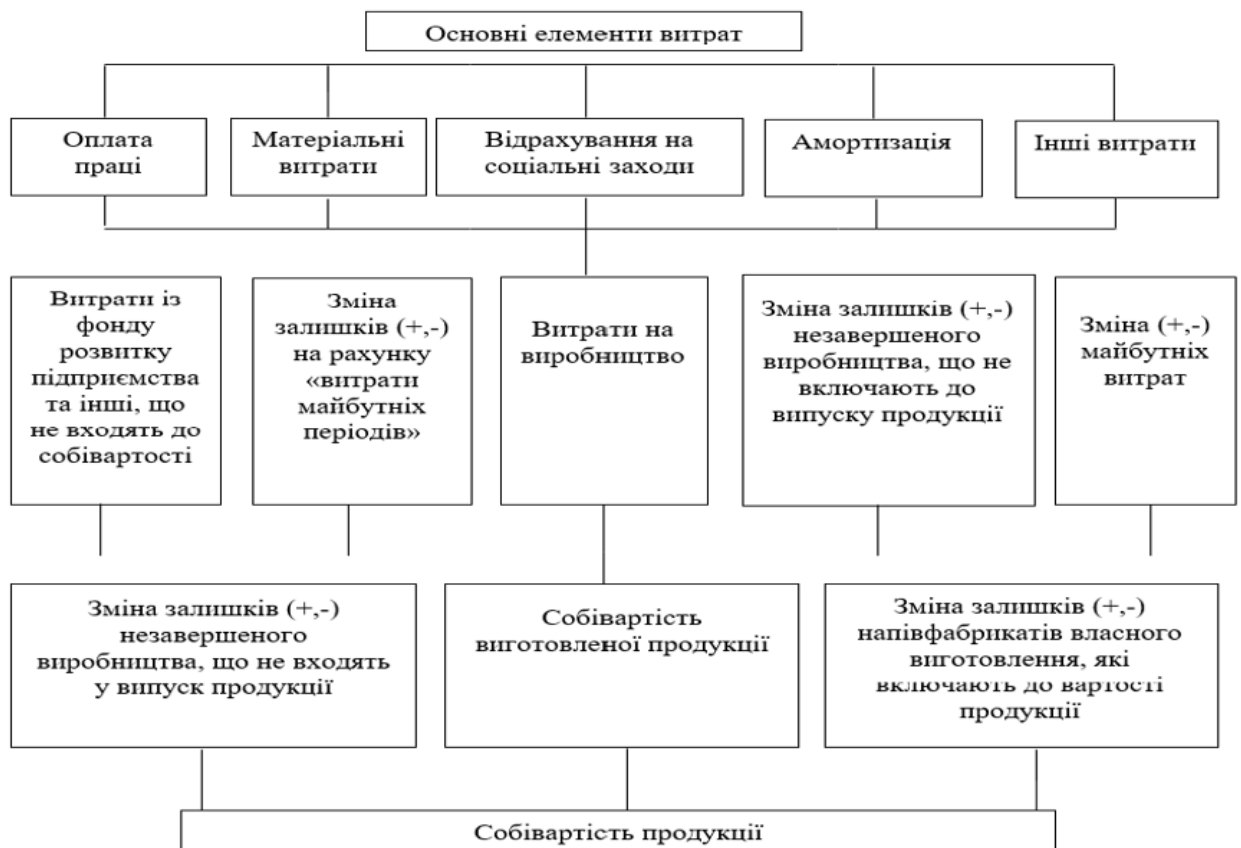

Рис. 1.1. Формування витрат за економічними елементами

Існують суттєві відмінності в структурі витрат підприємств різних галузей: так, собівартість продукції для флориста відрізняється від такої для птахофабрики. Цей показник впливає на ціноутворення, яке, у свою чергу, визначає попит і, зрештою, прибуток.

Завдання керівників підприємств – досягти максимальної ефективності бізнесу та знизити собівартість продукції без шкоди для якості. На практиці існують два способи для компаній розрахувати це значення для планування виробництва та розрахувати якість готової продукції:

- економічні елементи за собівартістю (собівартість всієї продукції);
- товари оцінюються за одиницю товару.

Таким чином, усі кошти, витрачені на виробництво продукту до того, як готовий продукт буде доставлено на склад, відображаються як чисті заводські витрати. Але їх ще потрібно реалізувати, що також має витрати. Отже, щоб отримати повну собівартість, до неї слід додати собівартість реалізованої продукції. Наприклад, це можуть бути витрати на доставку, зарплата вантажників, які беруть участь у доставці та доставці продукції клієнтам тощо.

У таблиці нижче наведено основні методи визначення економічної сутності витрат.

В таблиці наведено основні підходи до визначення економічної сутності витрат.

Таблиця 1.1

Підходи до визначення економічної сутності витрат

Автор/Джерело	Трактування
Податковий кодекс України	Витрати – сума будь-яких витрат платника податку у грошовій, матеріальній або нематеріальній формах, здійснюваних для провадження господарської діяльності платника податку, у результаті яких відбувається зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, унаслідок чого зменшується власний капітал (окрім змін капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власником)
НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та П(С)БО 16 «Витрати»	Витрати, як зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення власного капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками)
Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (МСБО). Витрати [2]	Витрати – це зменшення економічних вигод протягом облікового періоду у вигляді вибуття чи амортизації активів, або у вигляді виникнення зобов'язань, результатом чого є зменшення власного капіталу, за винятком зменшення, пов'язаного з виплатами учасникам
В. Г. Козак	Витрати підприємства – одна із важливих категорій управлінського обліку та якісної оцінки діяльності підприємства. Для управління необхідно знати не просто витрати, а інформацію про витрати на будь-що (продукт або його партію, послуги)
Г. В. Козаченко, Ю. С. Погорелов, Л. М. Хлап'юнов, Г. А. Макухін	Неминучі затрати підприємства, які сформувалися раніше та перетворилися на минулі в цьому звітному періоді
О. А. Мошковська	Вартісне оцінювання ресурсів, які підприємство використовує в процесі здійснення своєї господарської діяльності
В. К. Склярєнко	Ті, що відносяться до певного періоду часу, документально підтверджені, економічно виправдані (обґрунтовані), такі, що повністю перенесли свою вартість на реалізовану за цей період продукцію

Щодо співвідношення витрат і собівартості продукції, то у фаховій літературі дві категорії «витрати виробництва» і «витрати» інколи вважаються однаковими. Безумовно, така заява є не тільки необґрунтованою, але й неприйнятною з наступних підстав:

- собівартість продукції та послуг, виражена тільки у вартісній формі, а собівартість продукції може виражатися не у вартісній, а в натуральній формі, в окремих випадках за допомогою штучних вимірників;

- собівартість продукції та послуг визначається на основі понесених витрат, але не включає всі виробничі витрати, понесені підприємством протягом певного періоду часу або на продукцію чи послуги.

Хоча категорії «витрати виробництва» і «витрати» нерозривно пов'язані між собою, вони відрізняються за змістом і визначенням. Зв'язок між витратами виробництва і витратами, які можуть бути прямими і зворотними, ґрунтується на тому, що обидві категорії порівняння є «діалектичними проявами подвійного

начала певного економічного змісту, такого як необхідна вартість і мінова вартість»...».

Це говорить про те, що її прояви можна шукати в кількох напрямках:

- між витратами виробництва та витратами як економічними категоріями;
- зв'язок між собівартістю продукції та собівартістю як економічним показником;
- між витратами на виробництво і витратами як об'єктами управлінського обліку;
- величина собівартості, яка залежить від величини собівартості продукції;
- впливають вид і склад витрат на виробництво в структурі собівартості.

При більш ретельному аналізі прояву взаємозв'язку між витратами та собівартістю встановлюються і дещо більша конкретика:

- величина собівартості визначається кількісним розміром собівартості продукції;
- динаміка виробничих витрат і собівартості дуже часто однакова;
- вартість структури знаходиться в певній залежності від вартості виробництва;
- оскільки витрати на виробництво виражені в натуральній формі, величина вартості та її структура можуть бути змінені при незмінних витратах тільки в результаті цінової політики.

1.2 Нормативно-правове регулювання обліку, аналізу та аудиту калькулювання собівартості продукції підприємства

Вітчизняна нормативно-законодавча база з метою наближення національних стандартів бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Тому так важливо, для раціональної організації обліку на підприємстві постійний моніторинг нормативно-законодавчої бази України.

Реформи законодавчої бази країни не обійшли осторонь і сільськогосподарські підприємства. Зміни з'явилися в законодавчих документах,

що стосуються обліку доходів та витрат і фінансових результатів, оцінки біологічних активів, Тому підприємства також організують свою облікову та аналітичну роботу за новими вимогами ринкової економіки.

Що стосується підприємств, прийняті нормативні документи, які відображають особливості калькулювання собівартості продукції підприємства, формування доходів і витрат та фінансових результатів.

В періодичній літературі висвітлюється методологія організації обліку витрат на виробництві саме на сільськогосподарських підприємствах, а також регламентується нормативними та законодавчими документами . Зазначимо, що Міжнародні стандарти фінансової звітності чітко не регламентують порядок визнання та обчислення витрат. Немає окремої статті для облік витрат. Немає в МСА також і рекомендацій щодо відображення витрат у фінансовій звітності. Тільки за окремими стандартами можливо визначити окремі статті витрат за напрямками.

Основні принципи визнання витрат відповідно до норм НП(с)БО 16 «Витрати» представлено на рисунку 1.2.

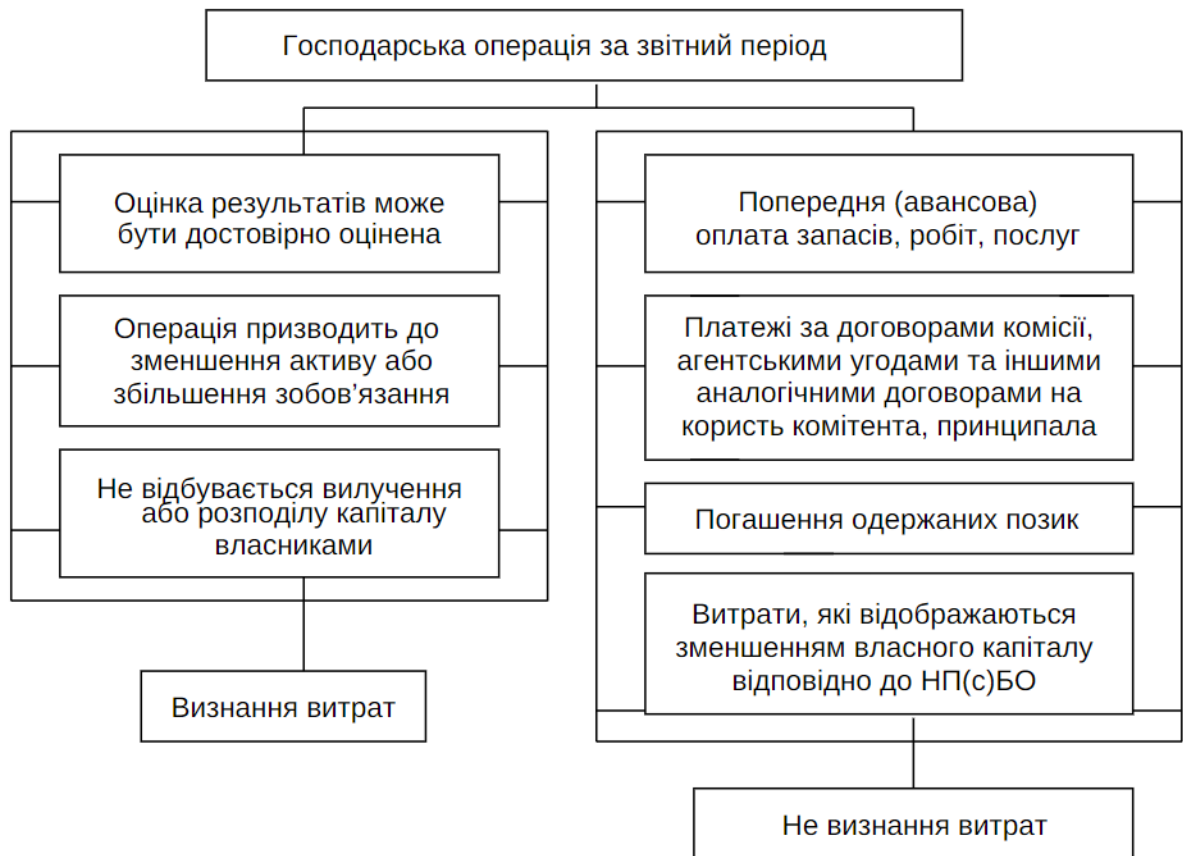

Рис. 1.2. Визнання витрат відповідно до норм НП(с)БО 16 «Витрати»

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» варто також визнати нормативною основою організації обліку витрат виробництва для вітчизняних підприємств. Так, п. 11 зазначеного стандарту передбачено, що «до виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) включаються: прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати, змінні загальновиробничі та постійні розподілені загальновиробничі витрати».

Окрім того НП(с)БО 16 «Витрати» містить стандартний перелік загальновиробничих витрат та регламентує організацію їх розподілу із класифікацією на змінні та постійні та порядком розподілу постійних в межах ставки розподілу за нормальної потужності. Принципове для формування собівартості окремих видів продукції питання вибору бази розподілу

загальновиробничих витрат відповідно до норм НП(с)БО 16 «Витрати» має бути вирішене підприємством самостійно. Нормативний документ лише зазначає як можливі бази розподілу такі як години праці, заробітна плата, обсяг діяльності, прямі витрат, але жодних принципів щодо вибору та обґрунтування бази розподілу для конкретного виду діяльності не вказується. В практиці обліку для потреб управління витрати операційної діяльності за їх економічним змістом групують за економічними елементами та статтями витрат. Економічними елементами витрат називають сукупність економічно однорідних витрат у грошовому виразі за їх видами. Статті витрат характеризують склад використаних ресурсів в залежності від напрямків діяльності (операційний, фінансовий, інвестиційна діяльність) та об'єктів витрат. За статтями витрат можна дізнатися, як ці витрати формуються з метою їх аналізу контролю: одні витрати показують за їх видами (елементами), інші – за комплексними статтями (включаючи декілька елементів). При цьому один економічний елемент витрат може бути присутнім у декількох статтях калькуляції. Отримати інформацію для оптимального ціноутворення, обґрунтування виробничої стратегії, оцінки випущеної з виробництва продукції, визначення фінансового результату, оцінки ефективності діяльності керівників центрів відповідальності можна за допомогою способу калькулювання

НП(С)БО 16 «Витрати» під «витратами» розуміється вартісна оцінка ресурсів, які підприємство застосовує в процесі реалізації своєї господарської діяльності. Затрати на продукт – це окрема частка витрат, яка здійснюється без посередництва та зв'язана з покупкою і (або) виготовленням активів, що зумовлює їх вартість і бере участь у утворенні прибутку підприємства в плані реалізації цих активів.

По даним НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» надається таке визначення витрат. Витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення

власного капіталу підприємства (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу між власниками) .

Згідно МСБО 1 «Подання фінансових звітів» пропонується здійснення класифікації витрат за характером (амортизація, покупка матеріалів, витрати на транспорт, заробітна плата працівникам, маркетинг), або за функціями як окремо «собівартості продажу».

Для регулювання введення бухгалтерського обліку та складання та подання фінансової звітності в Україні Верховна Рада України прийняла Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07. 1999 р., який регулює на законодавчому рівні організацію та введення обліку в бухгалтерії. За цим законом витрати обліковуються за фактичною або історичною собівартістю продукції виробництва. Також Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» закріплено на законодавчому рівні визнання витрат одночасно з отриманням доходів, і обов'язково в одному звітному періоді. Саме цим законом та іншими законодавчо-нормативними документами керуються підприємства, обираючи свою облікову політику.

Так, НП(С)БО 9 «Запаси», 16 «Витрати» та інші положення регламентують організацію обліку витрат, оцінку і порядок оприбуткування сільськогосподарської продукції. Продукцію оцінюють за справедливою вартістю, зменшенням очікуваних витрат в місцях продажу, або собівартістю виготовленої продукції згідно НП(С)БО 16 «Витрати».

Міністерством фінансів України розроблено План рахунків, що дає змогу зробити робочий план рахунків, який покриває дані по укладанню звітності відповідно до бухгалтерського законодавства.

Капітал, зобов'язання, План рахунків бухгалтерського обліку і господарських операцій підприємств і господарств та Інструкція до нього, затвердженою наказом Міністерства Фінансів України № 291 від 30.11.99 р. встановлено організацію ведення рахунків бухгалтерського обліку за

узагальненим методом подвійного запису даних про існування і рух активів, капіталу, зобов'язань фінансово-господарської діяльності підприємств, організацій.

В Інструкції із застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій № 291 від 30.11.99 р. (zareєстровано в Міністерстві юстиції України № 893/4186 від 21.12.99 р.). Визначає, що прямі виробничі витрати обліковуються на рахунку 23 «Виробництво». Сальдо за рахунком 23 означає незавершене виробництво і відображається в активі балансу. По дебету рахунку 23 відбивають прямі матеріальні, трудові та інші прямі витрати на 21 кореспонденції, за кредитом рахунків обліку виробничих запасів, вартість виконаних робіт і послуг, собівартість виготовлених у допоміжних виробництвах виробів, робіт, послуг, розрахунків із персоналом з праці та інших.

До рахунку 23 «Виробництво» на підприємства можуть відкриватись такі субрахунки: 231 «Рослинництво»; 232 «Тваринництво»; 233 «Промислове виробництво»; 234 «Допоміжні виробництва».

Детальна інформації щодо організації обліку витрат і виходу продукції, наведено у таких нормативних документах:

- Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів, який затверджено МФУ Наказом № 2 від 10.01.2007р. Вони передбачають порядок формування витрат на виробництво за об'єктами обліку. Особливості обліку формування витрат і калькулювання собівартості продукції господарстві визначені «Методичними рекомендаціями з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) підприємств».

1.3 Організація та методика обліку та калькулювання собівартості продукції ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат»

До первинних документів з обліку та калькулювання собівартості продукції відносяться:

- витратні накладні;

- акти виконаних робіт;
- платіжні доручення;
- касові ордери;
- платіжні квитанції,
- бухгалтерські довідки;
- рахунки-фактури (інвойси) і тому подібне.

Таблиця 1.2

Первинні документи, якими оформлюють відпуск запасів

№ форми	Назва форми	Призначення документа
Форма М-8, 8-а, 9, 9-а	Лімітно-забірна картка	Призначена для оформлення відпуску матеріалів, які систематично споживаються при виготовленні продукції, а також для поточного контролю за дотриманням встановлених лімітів відпуску запасів на виробничі потреби. Використовується для оперативного обліку на складі, аналітичного і синтетичного обліку відпуску запасів в межах затвердженого ліміту
Форма М-10, М-10а, М-11	Вимога	Заповнюється при разовому відпуску запасів для виробничих та господарських потреб
Форма М-14, 15	Накладна на відпуск матеріалів на сторону	Застосовується для оформлення відпуску матеріалів виробничим одиницям об'єднанням чи стороннім організаціям

Стандартизує принципи формування даних для обліку витрат підприємства П(С)БО 16 «Витрати». Норми цієї статті поширюються на підприємства, організації та інші юридичні особи незалежно від форми власності (крім бюджетних установ і банків).

Відповідно до П(С)БО 16 «витрати» відображаються в бухгалтерському обліку одночасно зі збільшенням зобов'язань або зменшенням активів. Положення (стандарти) передбачають спосіб підтвердження витрат, склад витрат, склад собівартості реалізації та собівартості продукції.

Відповідно до прикладного опису плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарської діяльності підприємства можуть обрати метод обліку витрат. Три способи обліку витрат:

- «Витрати по елементах» з використанням рахунків категорії 8;
- Використання категорії рахунків 9 «Витрати діяльності» та категорії рахунків 8 «Елементи витрат»;
- Використовувати категорію рахунку 9 «Витрати діяльності».

ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» веде облік виробничих витрат на рахунках класу 9 «Витрати діяльності». Розглянемо детальніше рахунки 9 класу відповідно плану рахунків «Витрати діяльності», що складається з таких рахунків:

- рахунок №90 «Собівартість реалізації»;
- рахунок №91 «Загальновиробничі витрати»;
- рахунок №92 «Адміністративні витрати»;
- рахунок №93 «Витрати на збут»;
- №94 «Інші витрати операційної діяльності»;
- №95 «Фінансові витрати»;
- №96 «Втрати від участі в капіталі»;
- №97 «Інші витрати»;
- №98 «Податок на прибуток».

Класифікація витрат наведено в пунктах Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» (таблиця 1.3).

Таблиця 1.3

Класифікація витрат підприємства відповідно до пунктів П(С)БО 16 «Витрати»

№	Пункт Положення (стандарту) бухгалтерського обліку № 16 «Витрати»	Зміст та класифікація
1.	Пункт 5-8, П(С)БО 16	Умови визнання витрат
2.	Пункт 9, П(С)БО 16	Перелік витрат, які не визнають витратами й не включають до складу звіту про фінансові результати
3.	Пункт 10, П(С)БО 16	Собівартість реалізованих товарів визначається за П(С)БО 9 «Запаси».
4.	Пункт 11, П(С)БО 16	Склад виробничої собівартості продукції та собівартості реалізованої продукції
5.	Пункт 12, П(С)БО 16	Склад прямих матеріальних витрат
6.	Пункт 13, П(С)БО 16	Склад прямих витрат на оплату праці
7.	Пункт 14, П(С)БО 16	Склад інших прямих витрат
8.	Пункт 15, П(С)БО 16	Склад загальновиробничих витрат
9.	Пункт 16, П(С)БО 16	Розкрито зміст та склад змінних та постійних загальновиробничих витрат
10.	Пункт 18, П(С)БО 16	Складові адміністративних витрат підприємства
11.	Пункт 19, П(С)БО 16	Складові витрат на збут
12.	Пункт 20, П(С)БО 16	Складові інших операційних витрат
13.	Пункт 21, П(С)БО 16	Поділ операційних витрат за економічними елементами
14.	Пункт 22, П(С)БО 16	Склад елемента «Матеріальні затрати»
15.	Пункт 23, П(С)БО 16	Склад елемента «Витрати на оплату праці»
16.	Пункт 24, П(С)БО 16	Склад елемента «Відрахування на соціальні заходи»
17.	Пункт 25, П(С)БО 16	Склад елемента «Амортизація»
18.	Пункт 26, П(С)БО 16	Склад елемента «Інші операційні витрати»
19.	Пункт 27, П(С)БО 16	Витрати, які відносять до фінансових витрат
20.	Пункт 28, П(С)БО 16	Втрати від участі в капіталі є збитками від інвестицій в дочірні або спільні, асоційовані підприємства, які обліковуються методом участі в капіталі.
21.	Пункт 29, П(С)БО 16	Розкрито склад інших витрат
22.	Пункт 30, П(С)БО 16	Податки на прибуток визнаються витратами відповідно до Положення бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток».

Таблиця 2.1 розроблена на основі П(С)БО 16 «Витрати».

Кожний із зазначених вище рахунків бухгалтерського обліку має відповідний субрахунок.

Рахунок № 90 «Собівартість реалізованої продукції» використовується для відображення інформації про собівартість реалізованої продукції, наданих послуг, виконаних робіт. Рахунок складається з наступних субрахунків:

- №901 «Собівартість реалізованої готової продукції»;

- №902 «Собівартість реалізованої продукції»;
- №903 «Витрати на виконання робіт і послуг»;
- №904 «Страхові гроші».

У бухгалтерському обліку №91 підприємства відображають витрати на виробництво в управлінні цехами, організації виробництва, управлінні виробничими підрозділами. Рахунок також включає витрати на технічне обслуговування та експлуатацію машин і обладнання. Комерційні підприємства не використовують цей рахунок. По дебету рахунку №91 відображається сума витрат, а по кредиту - дебет №23 «Виробництво» №і 90 «Собівартість».

На рахунку №92 «Адміністративні витрати» відображаються витрати, пов'язані з адмініструванням та утриманням організації. Адміністративні витрати та збитки на обслуговування бізнесу включаються до фінансових результатів щомісячно.

У розділі №93 «Собівартість реалізованої продукції» безпосередньо відображаються витрати, пов'язані з реалізацією продукції, товарів, послуг, робіт. За дебетом цього рахунку відображають нараховані витрати на збут, а за кредитом — фінансовий результат.

Рахунок №94 "Інші витрати операційної діяльності" призначений для обліку інших витрат операційної діяльності, крім тих, що відображаються на рахунках 90, 91, 92 і 93. За дебетом рахунку 94 відображається визнана сума понесених витрат, а за кредитом - списання фінансових результатів.

На рахунку №95 "Фінансовий збиток" відображаються витрати, пов'язані з позиками підприємства, і процентні витрати.

У статті №96 бухгалтерського обліку «Втрати участі в капіталі» відображаються збитки, спричинені зменшенням вартості інвестиції в процесі організації інвестиційної діяльності. За дебетом рахунку «96 відображається сума визнаних витрат і списується фінансовий результат діяльності в кредит. Рахунок №96 має такі субрахунки:

Стаття бухгалтерського обліку №97 «Інші витрати» використовується для обліку витрат, які виникають у процесі повсякденної діяльності, але ці витрати не пов'язані з виробництвом і реалізацією продукції. На суму підтверджених витрат дебетується рахунок №97 і рахунок №79 «Фінансовий результат».

Стаття бухгалтерського обліку №98 «Податок на прибуток» використовується для відображення та обліку суми витрат з податку на прибуток, у тому числі поточної суми податку на прибуток, включаючи відстрочені зобов'язання з податку на прибуток та відстрочені активи з податку на прибуток, розраховані згідно з П(С)БО 17 «Податок на прибуток». За дебетом рахунку №98 «Податок на прибуток» відображаються суми податку на прибуток, відрахування на грошову лотерею до державного бюджету та податку на прибуток від страхової діяльності. Відповідно до кредиту віднесено фінансовий результат діяльності.

Рахунок №23 Виробництво призначений для відображення та узагальнення інформації про виробництво товарів, продукцію, надані послуги та виконану роботу. За дебетом рахунку 23 «Виробництво» відображаються прямі матеріальні витрати, витрати на оплату праці, інші прямі витрати, розподілені загальновиробничі витрати, втрати від браку продукції. За кредитом рахунку 23 відображається вартість собівартості виробництва готової продукції, вартість виконаних робіт і послуг. Бухгалтерський облік 23 "Виробництво" ведеться за статтями витрат і видами виробленої продукції; за видами наданих послуг; за видами продукції; за відповідальністю та за центром витрат. Рахунки обліку витрат становлять різновид бухгалтерських операцій (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Кореспонденція бухгалтерських рахунків з обліку витрат ТОВ

«Житомирський м'ясокомбінат»

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума, тис. грн	Первинний документ
1	2	3	4	5	6
1.	Нарахована амортизація на ОЗ, що використовуються в адміністративних цілях	92	131	200	Відомість нарахування амортизації
2.	Нарахована заробітна плата працівникам, зайнятих виробництвом	23	661	10000	Розрахунково-платіжна відомість
3.	Нараховано ЄСВ на фонд оплати праці	23	651	2200	Розрахунково-платіжна відомість
4.	Нарахована заробітна плата працівникам, які пов'язані з загальногосподарською діяльністю; управлінням; зайняті збутом	91,92,93	661	20000	Розрахунково-платіжна відомість
5.	Нараховано ЄСВ на фонд оплати праці, 22%	91,92,93	651	4400	Розрахунково-платіжна відомість
6.	Утримано із заробітної плати ПДФО, 18%	661	641	3600	Розрахунково-платіжна відомість
7.	Утримано із заробітної плати військовий збір, 1,5%	661	642	300	Розрахунково-платіжна відомість
8.	Відображено доходи від реалізації послуг	361	703	60000	Акт надання послуг
9.	Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ	703	641	10000	Податкова накладна
10.	Списано собівартість реалізованих послуг	903	23	50000	Розрахунок бухгалтерії
11.	Виплачено заробітну плату працівникам, зайнятих виробництвом	661	311	8050	Платіжне доручення
12.	Сплачено ЄСВ, 22%	651	311	2200	Платіжне доручення

Продовження таблиці 1.4

13.	Виплачена заробітна плата працівникам, які пов'язані з загальногосподарською діяльністю; управлінням; зайняті збутом	661	311	16100	Платіжне доручення
14.	Сплачено ЄСВ, 22%	651	311	4400	Платіжне доручення
15.	Сплачено комісію за обслуговування рахунку	92	311	100	Платіжне доручення
16.	Списано виробничі запаси, МШП, готову продукцію на: - виробництво; - на загальновиробничі витрати; - на адміністративні витрати; - на витрати на збут	23 91 92 93	20,22,26	5000	Акт на списання, вимога-накладна
17.	Списано витрати за авансовим звітами на: - на загальновиробничі витрати; - на адміністративні витрати; - на витрати на збут	91 92 93	372	10000	Авансовий звіт
18.	Проведено відрахування у резерв відпусток: - загальновиробничому персоналу; - адміністративному персоналу; - персоналу, який займається збутом	91 92 93	47	50000	Розрахунок бухгалтерії
19.	Відображено роботи і послуги інших підприємств	91,92,93	631	1000	Акт наданих послуг, виконаних робіт
20.	Визнано штрафи, пені, неустойки покупців чи замовників	948	361	500	Бухгалтерська довідка
21.	Сплата штрафів пені, неустойок	948	311	500	Платіжне доручення
22.	Створення резерву сумнівних боргів	944	38	5000	Бухгалтерська довідка
23.	Нараховано витрати за користування кредитами банків	951	684	2000	Бухгалтерська довідка
24.	Відображення втрат від участі в капіталі	961	141	1000	Розрахунок бухгалтерії
25.	Втрати від курсових різниць	974	311	100	Бухгалтерська довідка
26.	Нараховано податок на прибуток	98	64	2500	Розрахунок бухгалтерії

Далі я розглядаю наступне відображення господарських операцій:

- Підприємство знімає пристрій з обліку. Первісна вартість обладнання становить 10000,00 грн., а накопичена амортизація при списанні — 9000,00 грн.

Демонтаж обладнання проводили працівники підприємства, яким за це виплачено заробітну плату в розмірі 400,00 грн.;

- нарахування резерву сумнівних боргів у сумі 10000 грн.;
- Надходження 1000 грн відсотків на залишок на поточному рахунку (табл. 1.5).

Таблиця 1.5

Відповідність статей обліку в обліку витрат підприємства

№	Зміст господарської операції	Дт	Кт	Сума, грн	Первинний документ
1.	Списано суму нарахованого зносу	131	10	9000	Акт на списання ОЗ
2.	Списано залишкову вартість обладнання	976	10	1000	Акт на списання ОЗ
3.	Відображено заробітну плату робочих, що проводили демонтаж обладнання	90	661	400	Наряд на оплату праці або табель обліку робочого часу
4.	Відображено нарахування до фондів соціального захисту на заробітну плату робочих, що проводили демонтаж обладнання, 22 %	90	651	88	Бухгалтерська довідка
5.	Створено резерв сумнівних боргів	944	38	10000	Бухгалтерська довідка
6.	Отримано відсотки на залишки на рахунку на поточний рахунок	311	732	1000	Виписка банку
7.	Суми витрат відносяться на фінансовий результат в порядку закриття рахунків	79	976 90 944	1000 488 10000	Бухгалтерська довідка
8.	Суми доходів відносяться на фінансовий результат в порядку закриття рахунків	732	79	1000	Бухгалтерська довідка
9.	Визначення фінансового результату (збиток)	44	79	10488	Бухгалтерська довідка

Облік витрат за статтями книги відображається в обліковому регістрі. Розповсюдження облікового запису для частин журналу 5 і 5А:

- Перша частина журналу 5 та журналу 5А включає кредитову інформацію за рахунками 92, 90, 93, 94, 95, 97, 96, 98;
- третя частина журналу запис 20, 23, 22, 25, 24, 26, 28, 39, 66, 65, 91 5 бухгалтерів;
- частина 3А журналу 5А оформлюється за кредитом рахунків 22, 20, 23, 24, 26, 25, 28, 39, 66, 65;

- Частина журналу 5А, Бухгалтери підприємства підготували звітність 20, 22, 39, 65, 66.

- Розділ 4 журналів 5 і 5А. Аналітичні дані по рахунку 28 «Товари».

Крім того, для обліку витрат підприємство створює відомості № 5.1 «Аналіз відомостей обліку запасів».

Усі витрати, понесені підприємством у процесі його діяльності, відображаються в одному реєстрі. У випуску № 5 узагальнюються всі витрати на виробництво за статтями та видами витрат. Для цього перенесіть дані по витратах підприємства з рядка «Усього» журналів 1, 2, 3, 4, 6, 7 до журналу №5.

Під час оформлення основних документів обліку витрат на оплату праці та матеріально-технічних засобів бухгалтери здійснюють записи в обліковому реєстрі на підставі цих вихідних документів. Нарахована заробітна плата працівникам підприємства, утримання на соціальні заходи, матеріаломісткість та інші витрати при відображенні даних у журналі № 5 розподіляються за статтями. За кредитом рахунка 66 «Розрахунок заробітної плати» показують операції, пов'язані зі збором основної та додаткової заробітної плати, премій та інших матеріальних виплат працівникам організації. Операції з виплати заробітної плати працівникам та інші операції за дебетом рахунка 66 «Розрахунок з оплати праці» відображаються в журналах 1, 3, 6, 7.

Розглянемо приклад заповнення в журналу № 5 (табл. 1.6).

Таблиця 1.6

Приклад заповнення журналу №5 з кредиту рахунків 90, 93, 92, 94, 95, 96, 97, 99, 98 в дебет представлених рахунків

N по р.	Дебет рахунків	Кредит рахунків								Усього
		N 90	N 92	N 93	N 94	N 95	N 96	N 97	N 98	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	12
1	79 «Фінансові результати»	2000,00	10000,00	4000,00	2500,00	3752,00	1567,00	1568,00	12000,00	37387,00
2										
3										
4	Усього	2000,00	10000,00	4000,00	2500,00	3752,00	1567,00	1568,00	12000,00	37387,00
5	Відмітки									

Реєстр обліку витрат підприємства щомісяця заповнюється бухгалтером і доповідається головному бухгалтеру у строки, передбачені положенням про облікову політику підприємства.

1.4. Сучасні комп'ютерні технології ведення обліку та калькулювання собівартості продукції, виклад їх практичного застосування

Калькуляція собівартості незавершеного виробництва та готової продукції - важлива операція, необхідна для формування звітності - фінансової та управлінської. Крім цього, на підставі інформації про собівартість відбувається планування роботи всього підприємства, контроль виконання планових показників, а також прийняття управлінських рішень, наприклад, щодо асортименту та цінової політики компанії.

Одним із важливих завдань, що вирішуються конфігурацією «BAS Бухгалтерія» є контроль виробничих витрат та непрямих витрат, що дозволяє раціонально скорочувати собівартість продукції. Програма «BAS Бухгалтерія» дає можливість заздалегідь спланувати виробничі та загальновиробничі витрати підприємства на випуск продукції (товарів, робіт, послуг), а також отримати дані для аналізу фактичної собівартості. Витрати класифікуються двома типами: прямі і непрямі.

Облік прямих витрат на виробництво

До прямих витрат відносяться ті, які пов'язані безпосередньо з виробництвом і можуть бути віднесені на конкретний виріб і розподілені на підставі техніко-економічних розрахунків. До них належать: сировина, матеріали, напівфабрикати, комплектуючі, заробітна плата виробничого персоналу та соціальні відрахування на неї, витрати на експлуатацію виробничого обладнання та його амортизацію тощо.

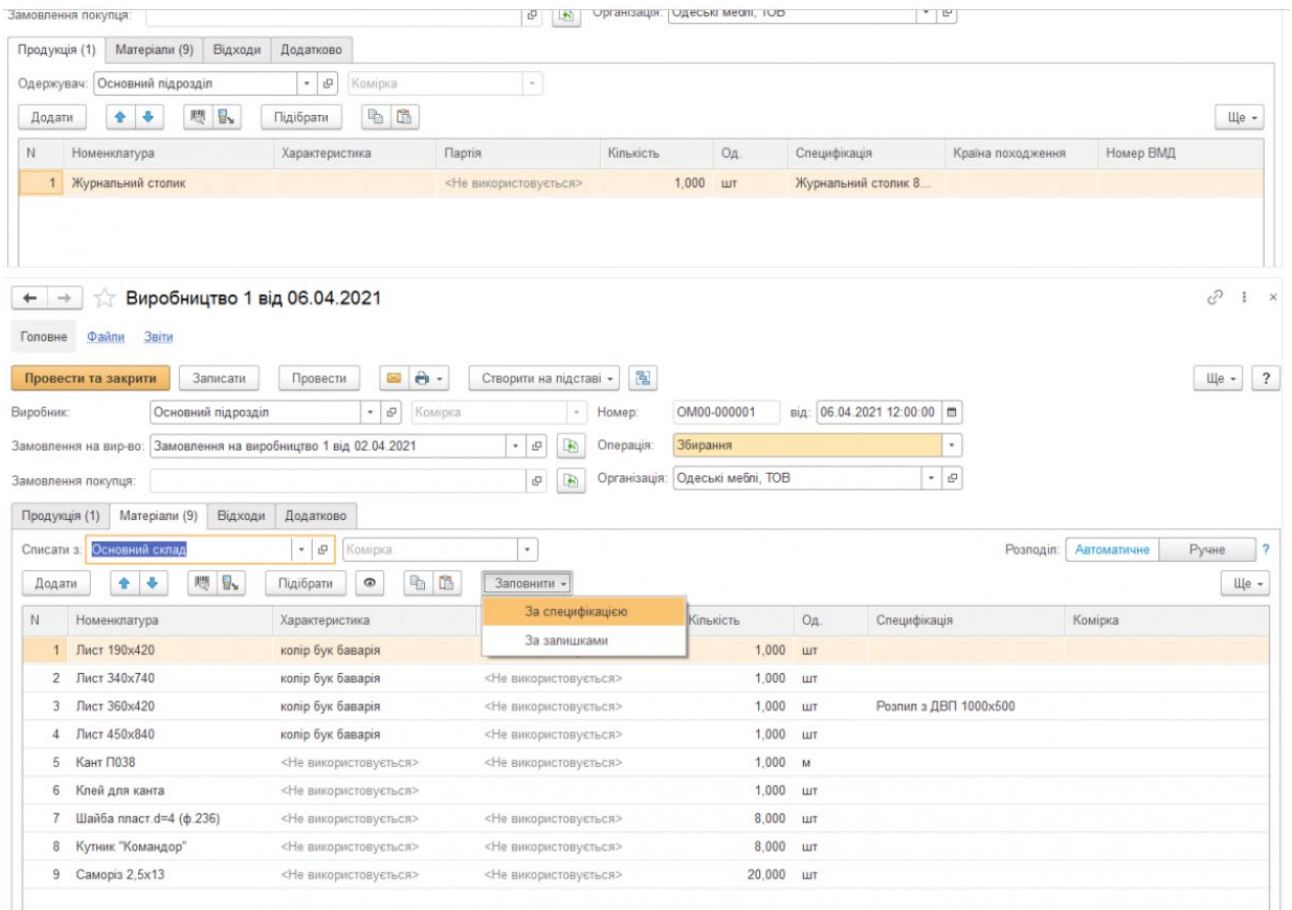

Рис.1.3. Відображення «BAS Бухгалтерія» прями виробничі витрати

У програмі «BAS Бухгалтерія» прями виробничі витрати на випуск продукції розраховуються автоматично на основі даних про списані у виробництво матеріали та сировину.

Специфікація – це перелік матеріалів, які потрібні для виробництва одиниці продукції, а також перелік необхідних операцій.

Головне Звіти Файли

Записати та закрити Записати Друк

Ще ?

Продукція: Журнальний столик Характеристика:

Найменування: Журнальний столик 840x450xh523 мм

Склад (9) Операції (4) Додатково

Додати Підібрати Змінити

N	Тип рядка	Номенклатура	Характеристика	Кількість	Од.	Частка вартості	Кількість продукції	Специфікація
1	Матеріал	Лист 190x420	копір бук баварія	1,000	шт	1,00	1,000	
2	Матеріал	Лист 340x740	копір бук баварія	1,000	шт	1,00	1,000	
3	Збирання	Лист 360x420	копір бук баварія	1,000	шт	1,00	1,000	Розпил з ДВП 1000x500
4	Матеріал	Лист 450x840	копір бук баварія	1,000	шт	1,00	1,000	
5	Матеріал	Кант П038		1,000	м	1,00	1,000	
6	Матеріал	Клей для канта		1,000	шт	1,00	1,000	
7	Матеріал	Шайба пласт. d=4 (ф. 236)		8,000	шт	1,00	1,000	
8	Матеріал	Кутник "Командор"		8,000	шт	1,00	1,000	
9	Матеріал	Саморіз 2,5x13		20,000	шт	1,00	1,000	

Рис. 1.4. Вартість списаних у виробництво матеріалів (сировини) програма "BAS Бухгалтерія"

Вартість списаних у виробництво матеріалів (сировини) програма "BAS Бухгалтерія" визначає по заданому параметру "Спосіб списання" в картці номенклатури.

Спосіб списання може бути заданий як "FIFO" або "По середній". Але потрібно враховувати, що протягом місяця попередній розрахунок виробничих прямих витрат по сировині буде розраховуватися тільки способом списання "По середній". Остаточний розрахунок вартості списання виробничих витрат за обраним методом "FIFO" або "По середній" проводиться за допомогою процедури "Закриття місяця", розташованої в розділі "Компанія".

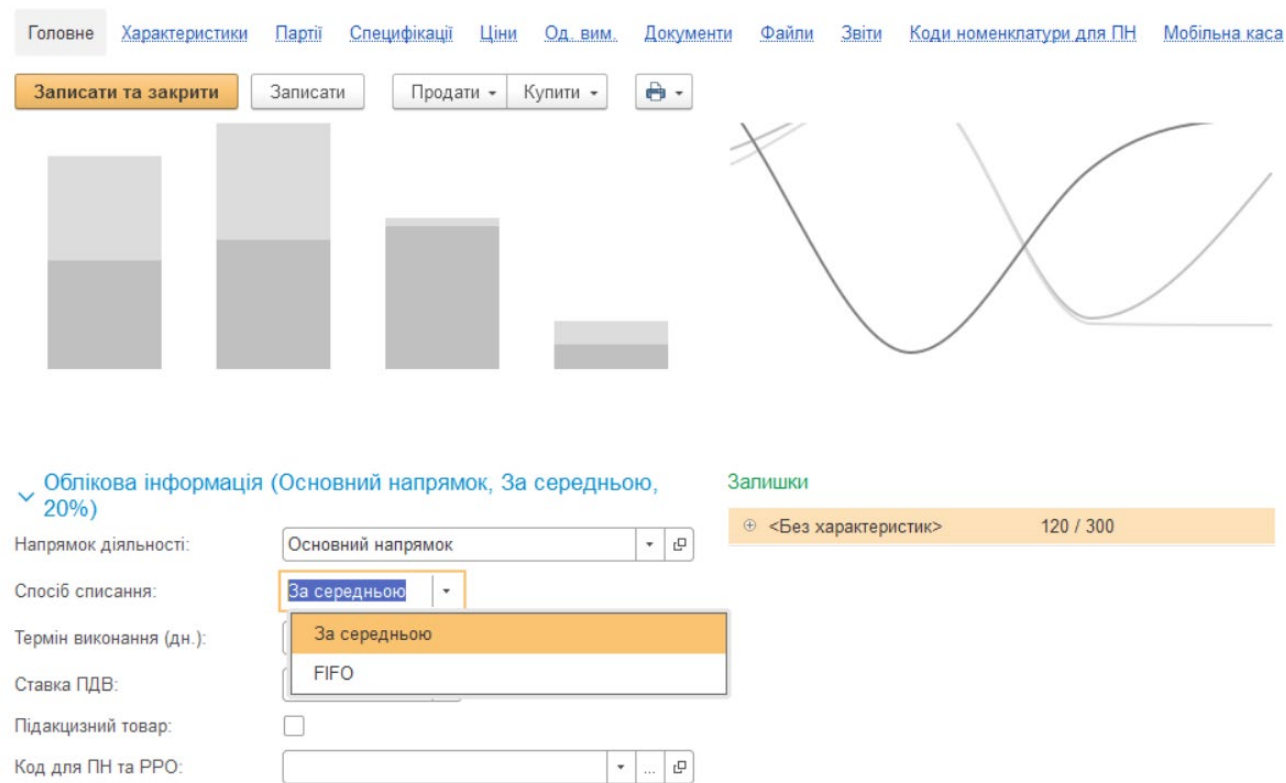

Рис. 1.5. Встановлення методу списання в «BAS Бухгалтерія»

В документі заповнюються наступні поля:

"Дата" - Дата виконання технологічної операції.

"Номенклатура" - Продукція, на яку буде віднесено вартість праці виробничого персоналу.

"Операція" - Найменування технологічної операції.

"Кількість (план)" - Запланована кількість продукції, що випускається.

"Кількість (факт)" - Фактична кількість випущеної продукції.

"Норма" - Норма часу на виконання однієї одиниці продукції.

"Підрахунок" - Вартість однієї технологічної операції.

"Нормогодини" - Результат множення "Кількість (факт)" на "Норма".

"Вартість" - Результат множення "Підрахунок" на "нормогодини".

Після проведення документа "Відрядний наряд" з встановленим прапорцем "Закрито" вартість технологічної операції буде віднесена на собівартість випущеної продукції.

Документ "Відрядний наряд" можливо створити, ввівши його на підставі документа "Замовлення на виробництво", тим самим знизивши трудовитрати на заповнення самого документа.

Висновки до розділу 1

У кваліфікаційній роботі магістра розкрито економічний зміст витрат на виробництво і собівартості продукції, розглянуто класифікацію та склад витрат виробництва, систематизовано основні складові організації системи обліку витрат на виробництво та формування собівартості продукції, а також основні елементи облікової політики виробничого підприємства, що істотно впливають на процес обліку витрат виробництва та калькулювання собівартості продукції.

В основі дослідження лежить ідентифікація категорій «витрати», «витрати виробництва», «собівартість продукції», а також аналіз процесів обліку витрат на виробництво та калькулювання собівартості продукції.

Об'єктом дослідження є процес обліку витрат на виробництво та калькулювання собівартості продукції, предметом дослідження – сукупність теоретичних, методичних і практичних підходів до процесу інформаційного забезпечення управління витратами підприємства.

Теоретичні та методологічні особливості обліку витрат на виробництво, визначено основні аспекти формування собівартості продукції, а також розглянуто питання з удосконалення обліку витрат на виробництво. За підсумками дослідження систематизовані основні складові організації системи обліку витрат на виробництво та формування собівартості продукції, а також основні елементи облікової політики виробничого підприємства, що істотно впливають на процес обліку витрат виробництва та калькулювання собівартості продукції.

В цілому ж встановлено, що якісна організація системи обліку витрат на виробництво та формування виробничої собівартості продукції є важливою складовою інформаційного забезпечення управління, насамперед в частині

ціноутворення, планування виробничої програми та відповідно впровадження політики оптимізації витрат виробництва. Таке складне завдання може бути якісно вирішене лише за умови врахування особливих характеристик кожного окремого підприємства, що має бути враховано в процесі формування облікової політики кожного виробничого підприємства.

РОЗДІЛ II. АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ЖИТОМИРСЬКИЙ М'ЯСОКОМБІНАТ» ТА ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ

2.1 Організаційно-економічна характеристика та організація обліку на ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат»

ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» першим підприємством почало виробляти високоякісну м'ясну сировину у вигляді різноманітних ковбас за рейтингами всіх підприємств України: сосиски, сосиски дитячі, сардельки, варені ковбаси, копчені ковбаси, варені ковбаси. Копчені, копчені, напівкопчені ковбаси, копчені ковбаси, м'ясні страви.

Завдяки багаторічному досвіду та довірі споживачів, Житомирський м'ясокомбінат розвивається з кожним днем і на сьогоднішній день має 3 основні торгові марки: ТМ «М'ясна Гільдія», ТМ «Ранчо». Техніки та експерти з м'яса відточують свою майстерність, створюючи м'ясні шедеври, і на цьому справа не закінчується.

1920 рік. Великий рік для компанії. Цього року історія створення Житомирського м'ясокомбінату почалася з того, що місцевий забійний цех перейменували в кишковопорожнинний цех.

1936-2010 рр. З 1936 року Житомирський м'ясокомбінат активно модернізувався, впроваджував нові технології виробництва та нарощував виробничі потужності.

У 2003 році Житомирський м'ясокомбінат увійшов до групи компаній «Альянс», що дало новий потужний поштовх для подальшого розвитку.

2005 рік. Перший етап сучасного благоустрою завершено:

- придбати сучасне обладнання провідних європейських виробників;
- реконструкція основного виробничого цеху (ковбасно-м'ясо-сального складу);

- ремонт та обслуговування холодильних камер (4 тис. тонн охолоджених та заморожених продуктів).

2005-2010 роки. Керівництво компанії вирішило створити власну фірмову роздрібну мережу. Відкрив понад 60 брендів бутиків у Житомирі та Києві.

Житомирський м'ясокомбінат виробляє різноманітні ковбасні вироби та високоякісні м'ясні делікатеси. Житомирський м'ясокомбінат є одним із кращих підприємств Житомирської області та входить до п'ятірки кращих підприємств України, про що свідчать нагороди та дипломи, які підприємство отримувало протягом усього заходу.

У 2014 році на ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» розроблено та впроваджено систему управління безпекою харчових продуктів на основі принципів НАССР відповідно до вимог міжнародного стандарту ISO 22000:2005.

НАССР (Аналіз небезпек і критичні контрольні точки) — всесвітньо відома система аналізу та управління ризиками критичних контрольних точок. Метою системи НАССР є забезпечення безпеки харчових продуктів, що споживаються споживачами, шляхом контролю факторів ризику протягом усього циклу виробництва та транспортування.

Стратегічною метою ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» є повне задоволення потреб споживачів якісною та безпечною продукцією, підвищення лояльності споживачів, зміцнення ринкових позицій, розширення ринків збуту, підвищення добробуту кожного члена колективу, акціонер, а то й усе суспільство.

Продукція компанії використовує якісну та безпечну сировину, відповідає чинним нормативам, санітарно-гігієнічним нормам і правилам, що забезпечує лідируючі позиції на вітчизняному ринку.

Основні напрями діяльності ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» у сфері управління якістю та безпекою харчових продуктів:

- розвивати та постійно вдосконалювати системи управління якістю та безпекою харчових продуктів відповідно до міжнародних, національних та

корпоративних стандартів, командного та процесного підходів, етичних та матеріальних інтересів працівників компанії.

- Удосконалення існуючих та впроваджених сучасних технологій безпеки та створення умов для активної участі співробітників у процесі генерації нових ідей;
- Розширювати асортимент продукції з урахуванням потреб ринку та вимог споживачів;
- Залучати всіх співробітників до досягнення стратегічних і поточних цілей через мотивацію, навчання та ефективний розвиток співробітників;
- Відповідальність за якість і безпеку готової продукції несуть споживачі;
- Покращення соціального забезпечення працівників Житомирського м'ясокомбінату.

Керівництво ВАТ «Житомирський м'ясокомбінат» зобов'язується:

- Вжити необхідних заходів для розуміння політики у сфері якості та безпеки харчових продуктів і використовувати всі доступні ресурси для забезпечення її реалізації;
- При виконанні всіх замовлень керівництво та працівники повинні ставитися до якості та безпеки продукції, відповідності вимогам законодавства та вимогам споживачів як до основних критеріїв роботи зі споживачами;
- Створювати та підтримувати належні умови для повної участі працівників у досягненні цілей компанії, при цьому їхня діяльність оцінюється справедливо та об'єктивно;
- Визначити відповідальність і повноваження кожного працівника, щоб кожен усвідомлював свою відповідальність за якість і безпеку продукції та свою діяльність.
- Проводити систематичне навчання персоналу у сфері якості та безпечності харчових продуктів, щоб кожен працівник міг брати участь у вдосконаленні виробничого процесу та стимулювати ентузіазм персоналу для підвищення якості та безпеки продукції.

Ця політика щодо якості та безпеки харчових продуктів є частиною загальної політики ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» і лежить в основі стратегії підприємства.

На рисунку 2.1 наведено структуру управління ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат».

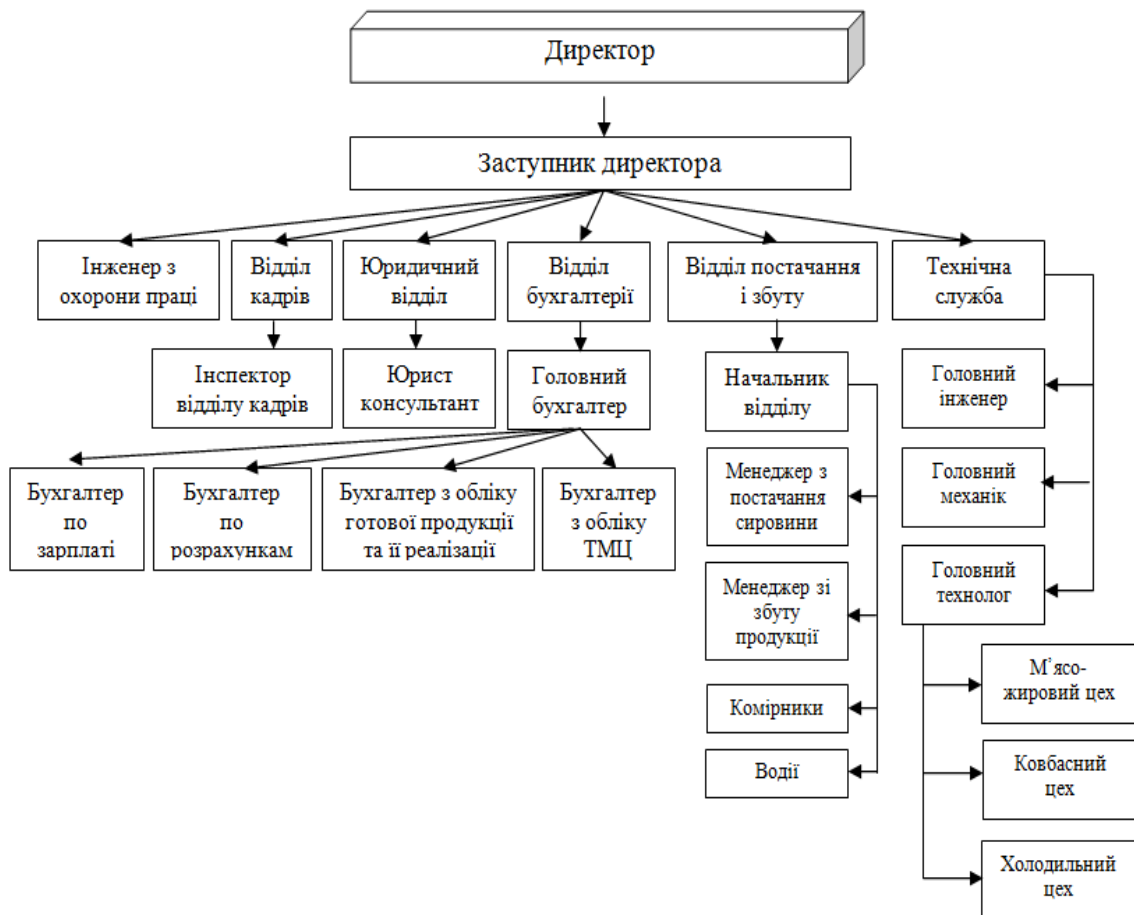

Рис. 2.1. Структура управління ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат»

Директор ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» керує своїм заступником. Директор керує лінійними діями членів виконавчого апарату, тобто керівники функціональних підрозділів надають функціональну допомогу виконавцям їх роботи. На ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» працює лінійно-функціональна структура управління.

Бухгалтерська служба ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» (рисунок 2.2) має лінійно-функціональну структуру, що зумовлює пряму відповідальність

головного бухгалтера. Він несе особисту відповідальність за ведення бухгалтерського обліку та контроль за станом бухгалтерського обліку, діє від імені підприємства, разом із довіреними особами підписує валютні та інші документи, баланси та інші форми фінансової звітності.

Головний бухгалтер визначає обов'язки, права і відповідальність нижчестоящих бухгалтерів, а також разом з керівниками підприємства визначає структуру бухгалтерської служби, її місце в системі управління та взаємодію з іншими підрозділами.

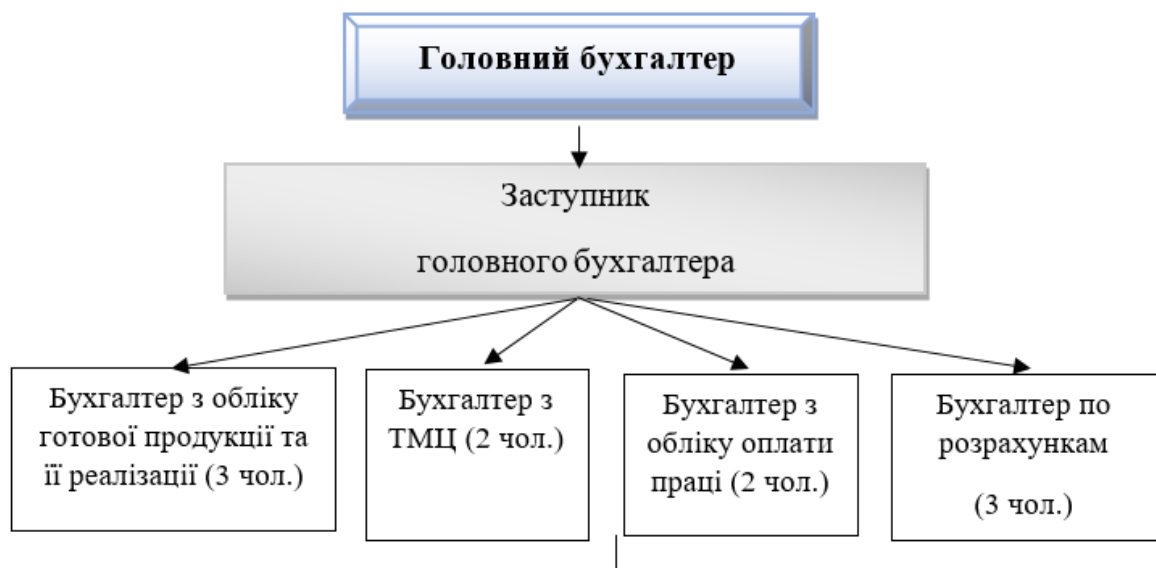

Рис. 2.2. Схема бухгалтерії ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат»

Головний бухгалтер забезпечує дотримання встановлених методів і принципів ведення бухгалтерського обліку, своєчасно складає і подає фінансову звітність, організовує контроль за повнотою і достовірністю всіх господарських операцій, відображених у бухгалтерському обліку, організовує процес складання документів, розподіляє відповідальних за бухгалтерів, контролює їх виконання, Підготовка проектів директив облікової політики.

Головний бухгалтер - працівник, який забезпечує правильне та достовірне ведення бухгалтерського обліку, дотримання всіх методичних вимог, встановлених "Законом України про бухгалтерський облік та фінансову звітність", враховуючи специфіку господарської діяльності та методику перевірки та обробки даних

бухгалтерського обліку. роботи в бухгалтерських службах, контроль ведення бухгалтерського обліку, відповідне відображення та перевірка відображення у фінансовій та статистичній звітності. Він вимагає від усіх працівників різних відділів забезпечити дотримання процедур реєстрації та подання основних документів. Бухгалтерський облік ведеться у повній відповідності до Наказу про облікову політику, плану бухгалтерського обліку та інструкцій щодо його проведення та інших чинних нормативних актів у сфері бухгалтерського обліку.

головний бухгалтер:

1. Утворений бухгалтер складає план бухгалтерської роботи з відображенням усіх фінансово-господарських операцій.

2. Налагодити необхідну систему реєстрації обліку для визначення його переліку.

3. Оцінити фактичне використання виявлених резервів.

4. Переконайтеся, що повне та своєчасне звітування вимагається законом для зацікавлених користувачів.

5. Проаналізувати фінансово-економічну діяльність для визначення внутрішніх дарчих резервів.

Головний бухгалтер має право підпису документів, необхідних для надходження і відпуску товарно-матеріальних цінностей і коштів, а також розрахункових, кредитних і грошових зобов'язань. Документи, не підписані головним бухгалтером, вважаються недійсними і не підлягають виконанню. Головний бухгалтер підприємства не повинен приймати, оформляти та обробляти документи, що суперечать чинному законодавству, договорам та фінансовій дисципліні. Бухгалтери підпорядковуються безпосередньо керівнику підприємства. Відповідно до чинного законодавства бухгалтери несуть відповідальність за недбалість або невиконання своїх обов'язків.

Функцією заступника головного бухгалтера є контроль за обліком зобов'язань та фінансових операцій (реалізація послуг, розрахунки з клієнтами та

замовниками за надання послуг, рух готівки в іноземній валюті та гривневих рахунках).

Заступник головного бухгалтера в основному виконує такі обов'язки:

- ведення обліку товарно-матеріальних цінностей, довіреностей, рахунків, боргів, цінних паперів;
- розрахунок і підготовка даних і форм документів для банківських розрахунків;
- співпраця з митницею, податковою, казначейством, торгівлею, посередниками та іншими клієнтами;
- оформлення розрахунків за товари, комунальні послуги;
- Нараховувати заробітну плату, перераховувати кошти за виконану роботу, проводити інші розрахунки для працівників.

Облік готової продукції та її реалізації. Організація грошової виручки, товарних цінностей та основних засобів, завчасне відображення на бухгалтерських рахунках, пов'язаних з їх змінами, і облік витрат на обробку продукції, калькуляцію собівартості, реалізацію продукції, інжиніринг (послуг) і результатів господарської діяльності. . Відділ господарсько-фінансових, розрахунково-кредитних операцій контролює законність, своєчасність і правильність їх будівництва, складає виробничі витрати, техніко-технічне (обслуговування), оплату праці працівників, економічно раціональне складання звітності, правильне нарахування і перерахування коштів до державного бюджету, платежі на державне соціальне страхування, фінансування капітальних вкладень, своєчасне погашення банківських кредитів, фінансування фондів стимулювання економіки та інших фондів і резервів.

Бухгалтери з розрахунку заробітної плати здійснюють усі нарахування та утримання заробітної плати на підставі основних документів – графіків, наказів, а також контролюють використання коштів фонду оплати праці, облік розрахунків із соціального страхування працівників.

Завдання та обов'язки бухгалтерів з розрахунку заробітної плати: приймати та контролювати правильність надання тимчасових лікарняних та листків непрацездатності. Розраховувати заробітну плату працівникам і контролювати витрати фонду оплати праці, реєструвати бухгалтерські проводки та їх розподіл. Нарахування та перерахування нарахувань до позабюджетних соціальних фондів, заробітної плати працівників, інших виплат і страхових платежів, утримань працівників.

Готує періодичні звіти у встановлені терміни, стежить за збереженням бухгалтерських документів та зводить їх у справи відповідно до встановлених процедур. На підставі інформації про виплачену працівникам заробітну плату підприємство здійснює контроль за дотриманням касової дисципліни, розрахунками з відповідальними особами.

Бухгалтерія ТМЦ організовує облік грошових надходжень, вартості товарів і основних засобів, веде рахунки, пов'язані з її змінами, облік витрат на виробництво і переробку, кошторис і реалізацію продукції.

Бухгалтерський облік та підготовка фінансової та статистичної звітності досліджуваних підприємств здійснювалась відповідно до чинних нормативно-правових документів, встановлених контролюючим органом з питань бухгалтерського обліку та звітності.

Методологічною основою бухгалтерського обліку є використання основних облікових документів, інвентаризації, оцінки, калькуляції, організації обліку (управлінського, бухгалтерського та оподаткованого), контролю та звітності.

2.2 Аналіз виробничо-господарської діяльності ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат»

Техніко-економічні показники використовуються для планування та аналізу організації виробництва і праці, рівня технології, якості продукції, використання основних і оборотних фондів, трудових ресурсів тощо.

Техніко-економічний аналіз проводиться економістами, інженерами, робітниками і органами управління на основі оперативних і регулярно звітних

даних. Його призначення — оцінка господарської діяльності, визначення причинно-наслідкових зв'язків і взаємодії різних техніко-економічних факторів, видобуток запасів, розробка заходів щодо раціонального використання ресурсів.

В таблиці 2.1 наведено основні економічні показники діяльності ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» протягом 2020-2021 років.

Таблиця 2.1

Основні техніко-економічні показники роботи ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» за 2020-2021 роки

№	Показник	Один. виміру	2020 рік	2021 рік	Абсолютне відхилення, +/-	Відносне відхилення, %
1	2	3	4	5	6	7
1	Випуск продукції в незмінних цінах	тис. грн.	1352463	1427183	74720	5,52
2	Чистий дохід від реалізації продукції	тис. грн.	1350451	1423130	72679	5,38
3	Чисельність промислово-виробничого персоналу	осіб	1695	1772	77	4,54
4	Витрати на оплату праці	тис. грн.	199940	237720	37780	18,89
5	Продуктивність праці на 1 працюючого ПВП,	тис. грн./ос.	797,91	805,41	7,50	0,94
6	Середньорічна оплата праці	тис. грн./ос.	117,96	134,15	16,19	13,72
7	Середньорічна вартість основних засобів	тис. грн.	134394	146710	12316	9,16
8	Віддача основних засобів	грн/грн	10,06	9,73	-0,33	-3,28
9	Середньорічні залишки обігових коштів	тис. грн.	614	699	85	13,84
10	Коефіцієнт оборотності обігових коштів	-	2199,43	2041,75	-157,68	-7,17
11	Середньорічна вартість активів	тис. грн.	477318	496946	19628	4,11
12	Власний капітал	тис. грн.	9159	32271	23112	252,34
13	Собівартість реалізованої продукції	тис. грн.	966943	1047812	80869	8,36

Продовження таблиці 2.1

1	2	3	4	5	6	7
14	Витрати на 1 грн. реалізованої продукції	коп.	71,60	73,63	2,03	2,84
15	Матеріальні витрати	тис. грн.	1116417	1189621	73204	6,56
16	Матеріаловіддача	грн/грн	0,83	0,83	0	0,00
17	Валовий прибуток (збиток)	тис. грн.	383508	375318	-8190	-2,14
18	Прибуток (збиток) операційної діяльності	тис. грн.	89094	64271	-24823	-27,86
19	Чистий прибуток (збиток)	тис. грн.	38779	7445	-31334	-80,80
20	Рентабельність власного капіталу	%	423,40	23,07	-400,33	-
21	Рентабельність загальна (активів)	%	8,12	1,50	-6,62	-

Аналізуючи основні показники, що комплексно характеризують господарську діяльність ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат», можна побачити, що за досліджуваний період виробництво в діючих цінах зросло у досліджуваному 2021 році на 74 720,0 тис. грн. порівняно з 2020 роком.

Чистий прибуток ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» у 2021 році порівняно з 2020 роком зріс на 72 679 тис грн. за рахунок зростання обсягів виробництва в досліджуваному періоді, що свідчить про зростання ефективності господарської діяльності ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат».

У 2021 році звітному році витрати на 1 гривню реалізованої продукції зросли на 2,03 копійки за рахунок зростання собівартості продукції. Так, якщо в 2020 році отримано 1 грн. із чистого доходу підприємство витратило 71,60 коп., то у 2021 році – 73,63 коп.

Позитивним фактором для роботи ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» у 2021 році порівняно з 2020 роком є зростання середньорічної продуктивності праці працівників на 7,5 тис. грн., що вказує на те, що працівники працюють ефективніше у звітному 2021 році порівняно з 2020 роком.

У досліджуваному 2021 році чистий прибуток ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» зменшився на 31 334 тис. грн. або на 19,2 %. У 2021 році порівняно з 2020 роком знизилися показники рентабельності, що свідчить про зниження ефективності ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» та збільшення збитковості.

2.3   Методологічні та практичні основи аналізу калькулювання собівартості продукції на ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат»

Комплексний підхід передбачає вивчення підсумкових витрат і подальше формування інформативних висновків для прийняття найкращих рішень.

Такий підхід є одним із принципів системного підходу. Мається на увазі узгодження та вивчення взаємозв'язків різних сторін господарської діяльності на основі системи показників дослідження, кінцевою метою якого є отримання результатів, які відображають реальний стан підприємства та визначають чинники, що впливають на підвищення ефективності підприємства. Господарська діяльність з отримання інформації для прийняття стратегічних рішень.

Системний підхід передбачає вивчення об'єктів як систем, виявлення зв'язків і перетворення елементів у безперервну систему аналізу.

Системний підхід до аналізу витрат може допомогти вам вирішити такі питання:

- визначити вплив вартісних показників на ефективність господарської діяльності;
- Створення системи аналізу на основі класифікації раціоналізації витрат;
- Визначення можливих обсягів і напрямів оптимізації витрат;
- Визначення основних резервів, раціональне використання господарських і матеріальних ресурсів за поточними і перспективними витратами.

Складність економічного аналізу проявляється кількома способами:

- Під час аналізу необхідно враховувати не тільки економічні фактори, а й соціальні, техніко-екологічні та інші фактори;
- Тісно пов'язані з цілями і завданнями управління підприємством;
- Глибокий, широкий структурний аналіз.

Інформаційна база аналізу витрат створюється на основі вихідної інформації про фактичні витрати, бухгалтерського обліку, статистичних досліджень, перевірок та матеріалів спеціальних досліджень тощо.

Джерела інформації, використані при аналізі собівартості продукції, наведені в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Інформаційна база для аналізу калькулювання собівартості продукції

№	Група	Джерела інформації
1	2	3
1.	Первинні документи	Акт-вимоги, акти на списання палива, лімітно-забірні картки, матеріальні акти, акти виконаних робіт, таблиці використання робочого часу і розрахунку заробітної плати, авансові звіти, накладні, довідки бухгалтерії, розрахунки бухгалтерії, тощо
2.	Рахунки бухгалтерського обліку	90 «Собівартість реалізації», 93 «Витрати на збут», 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 94 «Інші витрати операційної діяльності»
3.	Облікові реєстри	Журнал 5, 5А
4.	Фінансова звітність	Форма №1 «Баланс» (Звіт про фінансовий стан), форма №2 «Звіт про фінансові результати» (Звіт про сукупний дохід)
5.	Статистична звітність	Форма №1-ПВ «Звіт з праці», форма №11-ОЗ «Звіт про наявність та рух основних засобів, амортизацію (знос), тощо
6.	Інші джерела	Норми та нормативи споживання ресурсів, дані про відхилення від норм, калькуляції, матеріали обстежень, перевірок, кошториси витрат на виробництво, тощо

Аналіз витрат відбувається в такому порядку:

- По-перше, загальна оцінка виконання кошторисів надається в розділі Економічні структурні елементи;

- Оцінка прямих витрат і їх зміни відносно планових показників;

- Оцінка виконання бюджету накладних витрат;

- кошторис витрат на окремі товари та послуги;

- Оцінити вплив змін у витратах на кінцевий економічний результат бізнесу.

Регулярний аналіз витрат підприємства спрямований на пошук основних напрямів найбільш раціонального використання матеріально-фінансових ресурсів і резервів з метою зниження собівартості господарської діяльності.

Основні напрямки аналізу витрат:

- вивчати структури витрат, їх зміни та вплив на прибуток;
- шукати можливості запобігання збільшенню витрат, визначати широкі фактори та зміни вартості;
- розрахунок та аналіз собівартості товарів і послуг;
- визначити фактори, що впливають на собівартість;
- визначити можливості зниження собівартості продукції та підвищення конкурентних переваг бізнесу;
- проаналізувати можливості скорочення витрат.

Витрати цього звітного періоду включають наступні статті:

- операційні витрати;
- економічні втрати;
- інші господарські витрати.

Аналіз витрат за звітний період починається з оцінки загального рівня витрат і окремих статей витрат, а також з розрахунку відхилення отриманих звітних показників від попередніх показників або планових значень. Необхідно оцінити тенденції їх зміни.

Виконання такого аналізу дозволяє своєчасно реагувати на відхилення заданих параметрів від запланованих рівнів для реалізації заходів щодо зниження наднормативних витрат та економічних втрат.

Вивчення структури собівартості протягом звітного періоду пов'язане з аналізом її змін. Під час цього аналізу виявляють відхилення окремих складових витрат від тих самих витрат минулих періодів і прогнозованих рівнів і визначають вплив цих відхилень на кінцевий результат.

Під час аналізу виділяють наступні частини витрат:

- найбільша із загальних витрат підприємства;

- За якою відбулася найбільша зміна вартості.

Цей метод аналізу дозволяє визначити, куди рухатися далі в аналізі, зосереджуючись на цих витратах. де значення змінюється найбільше.

Операційні витрати є основною складовою витрат підприємства і стосуються створення та реалізації товарів, робіт і послуг. До складу цих витрат входять:

- собівартість товарів, робіт і послуг;
- собівартість реалізованої продукції;
- Адміністративні витрати;
- Інші операційні витрати.

За економічними факторами експлуатаційні витрати поділяються на:

- матеріальні витрати, до них належать витрати на допоміжні та основні матеріали, сировину, електроенергію, паливо тощо;
- витрати на заробітну плату, до них належать витрати на заробітну плату та інші виплати всім працівникам підприємства;
- відрахування соціальних заходів, що визначається у відсотках до витрат на заробітну плату;
- амортизаційні відрахування - амортизація майна, нематеріальних активів;
- інші операційні витрати (наприклад, розрахунково-касове обслуговування).

Таблиця 2.3

Макет для аналізу операційних витрат за елементами

№	Назва статті витрат	Попередній рік, тис. грн	Питома вага, %	Звітний рік, тис. грн	Питома вага, %	Абсолютне відхилення, +/-	Темп змін, %
1.	Матеріальні затрати	ф. №2, р. 2500	C3/C8* 100%	ф. №2, р. 2500	E3/E8* 100 %	E3-C3	E3/C3* 100%
2.	Витрати на оплату праці	ф. №2, р. 2505	C4/C8* 100%	ф. №2, р. 2505	E4/E8* 100%	E4-C4	E4/C4* 100%
3.	Відрахування на соціальні заходи	ф. №2, р. 2510	C5/C8* 100%	ф. №2, р. 2510	E5/E8* 100%	E5-C5	E5/C5* 100%
4.	Амортизація	ф. №2, р. 2515	C6/C8* 100%	ф. №2, р. 2515	E6/E8* 100%	E6-C6	E6/C6* 100%
5.	Інші операційні витрати	ф. №2, р. 2520	C7/C8* 100%	ф. №2, р. 2520	E7/E8* 100%	E7-C7	E7/C7* 100%
6.	Всього	C3+C4+C5 +C6+C7 або ф.№2, р.2550	C8/C8* 100%	D3+D4+D5+D6+D7 або ф.№2, р.2550	E8/E8* 100%	E8-C8	E8/C8* 100%

Відповідно до запропонованого макету в таблиці 2.3 проаналізуємо операційні витрати за елементами на ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат».

Таблиця 2.4

Аналіз операційних витрат за елементами ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат»

№	Назва статті витрат	2020 рік, тис. грн	Питома вага, %	2021 рік, тис. грн	Питома вага, %	Абсолютне відхилення, +/-	Темп змін, %
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Матеріальні затрати	1 116 417	88,12	1 189 621	87,56	73 204	106,56
2.	Витрати на оплату праці	97 940	7,73	107 720	7,93	9 780	109,99
3.	Відрахування на соціальні заходи	19 386	1,53	22 580	1,66	3 194	116,48
4.	Амортизація	24 287	1,92	30 696	2,26	6 409	126,39
5.	Інші операційні витрати	8 851	0,70	7 961	0,59	-890	89,94
6.	Всього	1 266 881	100,00	1 358 578	100,00	91 697	107,24

Детальне вивчення динаміки операційних витрат у 2020-2021 роках показує, що в порівнянні з 2020 роком операційні витрати у 2021 році зросли на 91 697 тис. грн., зростання склало 7,24%. На це могло вплинути збільшення чисельності працівників у 2021 році порівняно з 2020 роком, що в свою чергу збільшило витрати на оплату праці на 9 780 тис. грн., або на 9,99% порівняно з 2020 роком.

Проведені дослідження дозволяють стверджувати, що значну частину в структурі витрат займають витрати на оплату праці. Питома вага витрат на оплату праці в загальних витратах у 2021 році становила 7,93%, у 2020 році – 7,73%. Вартість матеріалів у 2021 році становила 1 189 621 тис. грн., а в 2020 році – 1 116 417 тис. грн., збільшившись на 73 204 тис. грн., або на 6,56%.

Відрахування на соціальні заходи зросли на 3 194 тисяч гривень, збільшившись на 16,48%. Амортизація склала 30 696 тис. грн у 2021 році та 24 287 тис. грн у 2020 році, показник дещо зріс на 6 409 тис. грн. (або на 26,39%).

Згідно з даними у 2021 році, крім інших операційних витрат, усі операційні витрати показали тенденцію до зростання порівняно з 2020 роком. Інші операційні витрати у 2021 році становили 7 961 тис. грн, у 2020 році – 8 851 тис. грн. Показник зменшився на -890 тис. грн. або 10,06%.

Собівартість статті калькуляції — це вартість різних видів товарів, а також собівартість основного і допоміжного виробництва. Витрати за призначенням показують, куди саме, з якою метою і в якому обсязі використовуються наявні фінансові та матеріальні ресурси. Ця класифікація необхідна для визначення собівартості кожного товару, визначення повної собівартості та пошуку резервів зниження витрат.

Таблиця 2.5

Макет розрахунку витрат на 1 грн реалізованої продукції та інших витрат

Назва статті	Попередній рік, тис. грн	Звітний рік, тис. грн	Абсолютне відхилення, +/-	Темп змін,%
1	2	3	4	5
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	ф. №2, р. 2000	ф. №2, р. 2000	D3-C3	D3/C3*100
Собівартість реалізованих послуг (продукції, товарів, робіт)	ф. №2, р. 2050	ф. №2, р. 2050	D4-C4	D4/C4*100
Витрати на 1 грн реалізованих послуг, коп.	C4/C3*100	D4/D3*100	D5-C5	D5/C5*100
Адміністративні витрати	ф. №2, р. 2130	ф. №2, р. 2130	D6-C6	D6/C6*100
Інші операційні витрати	ф. №2, р. 2180	ф. №2, р. 2180	D7-C7	D7/C7*100
Інші витрати	ф. №2, р. 2270	ф. №2, р. 2270	D8-C8	D8/C8*100

Заповнимо таблицю 2.6 на основі даних ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат».

Таблиця 2.6

Аналіз розрахунку витрат на 1 грн реалізованої продукції та інших витрат
ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат»

Назва статті	2020 рік	2021 рік	Абсолютне відхилення, +/-	Темп змін, %
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1350451	1423130	72679	105,38
Собівартість реалізованих послуг (продукції, товарів, робіт)	966943	1047812	80869	108,36
Витрати на 1 грн реалізованих послуг, коп.	71,6	73,63	2,03	102,84
Адміністративні витрати	32089	36706	4617	114,39
Інші операційні витрати	8851	7961	-890	89,94
Інші витрати	11	2806	2795	25 509,09

Дані таблиці свідчать, що собівартість реалізованої продукції у 2021 році порівняно з 2020 роком зростає на 80,869 млн грн, збільшившись на 8,36%.

Собівартість реалізованої продукції на 1 грн зросла на 2,84 коп., або на 2,84%.

На зростання цього показника можуть вплинути такі фактори:

- збільшення кількості та структури послуг, що надаються підприємством;
- збільшення витрат на впровадження послуг;

Підвищення собівартості на 1 грн за проданий товар вважається шкідливим для бізнесу.

Також у 2021 році порівняно з 2020 роком зросли адміністративні витрати на 4617 тис. грн, або на 14,39%. Інші операційні витрати зменшилися на 1157 тис. грн., зменшення на 41,60%, у 2018 році інші витрати зменшилися на 890 тис. грн., зменшення на 10,06%.

Таблиця 2.5

Макет для аналізу собівартості наданих послуг за калькуляційними статтями

	Попередній рік	Звітний рік	тис. грн	%	Попередній рік	Звітний рік
1	2	3	4	5	6	7
Сировина і основні матеріали	Калькуляція	Калькуляція	D5-C5	E5/C5*100	C5/C17*100	D5/D17*100
Зворотні відходи	Калькуляція	Калькуляція	D6-C6	E6/65*100	C6/C17*100	D6/D17*100
Супутня продукція	Калькуляція	Калькуляція	D7-C7	E7/C7*100	C7/C17*100	D7/D17*100
Транспортно-заготівельні витрати	Калькуляція	Калькуляція	D8-C8	E8/C8*100	C8/C17*100	D8/D17*100
Допоміжні матеріали на технологічні потреби	Калькуляція	Калькуляція	D9-C9	E9/C9*100	C9/C17*100	D9/D17*100
Паливо і енергія на технологічні потреби	Калькуляція	Калькуляція	D10-C10	E10/C10*100	C10/C17*100	D10/D17*100
Основна і додаткова заробітна плата виробничих робітників	Калькуляція	Калькуляція	D11-C11	E11/C11*100	C11/C17*100	D11/D17*100
Відрахування на єдиний соціальний внесок	Калькуляція	Калькуляція	D12-C12	E12/C12*100	C12/C17*100	D12/D17*100
Витрати на підготовку і освоєння виробництв	Калькуляція	Калькуляція	D13-C13	E13/C13*100	C13/C17*100	D13/D17*100
Витрати на утримання і експлуатацію обладнання	Калькуляція	Калькуляція	D14-C14	E14/C14*100	C14/C17*100	D14/D17*100
Загально-виробничі витрати	Калькуляція	Калькуляція	D15-C15	E15/C15*100	C15/C17*100	D15/D17*100
Інші виробничі витрати	Калькуляція	Калькуляція	D16-C16	E16/C16*100	C16/C17*100	D16/D17*100
Виробнича собівартість наданих послуг	5C-6C-7C+8C+...+16C	5D-6D-7D+8D+...+16D	D17-C17	E17/C17*100	C17/C17*100	D17/D17*100
Нерозподілені постійні загально-виробничі витрати	Калькуляція	Калькуляція	D18-C18	E18/C19*100	C18/C19*100	D18/D18*100
Собівартість наданих послуг	C17+C18	D17+D18	D19-C19	E19/C19*100	C19/C19*100	D19/D19*100

Аналіз витрат за допомогою калькуляційних статей дозволяє виявити зміни вартості послуг, що надаються різними структурними підрозділами підприємства, а також оцінити роботу окремих працівників, відповідальних за зниження витрат у цій сфері. На промислових підприємствах всі витрати прийнято формувати за статтями калькуляції. На підставі даних таблиці розрахуємо аналіз собівартості послуг, що надаються ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат».

Таблиця 2.6

Аналіз собівартості наданих послуг за калькуляційними статтями
за 2020-2021 роки ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат»

Калькуляційна стаття	Фактично надані послуги, тис. грн		Відхилення від попереднього періоду		Структура собівартості наданих послуг, %	
	2020 рік	2021 рік	тис. грн	%	2020 рік	2021 рік
1	2	3	4	5	6	7
Допоміжні матеріали на технологічні потреби	207,20	388,90	181,70	87,69	3,62	4,92
Паливо і енергія на технологічні потреби	1892,20	2562,10	669,90	35,40	33,08	32,41
Основна і додаткова заробітна плата виробничих робітників	700,50	972,30	271,80	38,80	12,25	12,30
Відрахування на єдиний соціальний внесок	154,10	213,90	59,80	38,81	2,69	2,71
Витрати на підготовку і освоєння виробництв	234,80	624,00	389,20	165,76	4,10	7,89
Витрати на утримання і експлуатацію обладнання	786,00	929,70	143,70	18,28	13,74	11,76
Загальновиробничі витрати	847,20	1024,60	177,40	20,94	14,81	12,96
Інші виробничі витрати	898,00	1189,50	291,50	32,46	15,70	15,05
Виробнича собівартість наданих послуг	5720,00	7905,00	2185,00	38,20	100,00	100,00
Нерозподілені постійні загальновиробничі витрати	796,00	1101,00	305,00	38,32	12,22	12,23
Собівартість реалізованих послуг	6516,00	9006,00	2490,00	38,21	100,00	100,00

З наведених у таблиці даних можна зробити висновок, що найбільшу частку у собівартості продукції, що надається, становлять паливо та енергія на технічні цілі, 33,08% у 2020 році та 32,41% у 2021 році, що є реальним значенням, оскільки великі втрати при транспортуванні, витрачається енергія і паливо. Оптимізація паливно-енергетичних витрат вимагатиме технічного вдосконалення обладнання та величезних фінансових витрат.

Інші виробничі витрати оцінюються у 15,70% та 15,05% від загальної собівартості наданих послуг у 2020 та 2021 роках відповідно. Загальна виробнича собівартість склала 14,81% від загальної собівартості наданих послуг у 2020 році та 12,96% у 2021 році. Ці витрати свідчать про високі виробничі витрати, включені до собівартості продукції.

У 2020 та 2021 роках основна заробітна плата виробничих працівників становила 12,25% та 12,30% у загальній собівартості наданих послуг відповідно. При новішому обладнанні та ефективній організації роботи цей показник можна знизити.

Загальновиробничі витрати зросли на 177,4 тис. грн. 2021 рік порівняно з даними 2020 року. Компанії повинні шукати можливості для зниження вартості послуг, що надаються.

Висновки до розділу 2

Собівартість продукції та послуг є важливою економічною категорією і показником, що характеризує суттєві аспекти ефективності виробничого процесу. Вона є основою для формування цін і справляє істотний вплив на конкурентоспроможність підприємств на ринку. Також є основним чинником аналізу діяльності окремих структур, що зумовлює її велике значення для прийняття управлінських рішень. У бухгалтерському аспекті вона знаходить застосування при вимірюванні конкретних елементів, що відображаються у структурних частинах фінансової звітності й тому створює умови для правдивого і

чесного подання інформації. Тому знання та вміле використання цього потужного інструменту буде сприяти розширенню та посиленню ринкових позицій підприємства та ділової діяльності, особливо у кризовому середовищі.

Рекомендуємо підприємству з метою оптимізації витрат:

- впровадити заходи щодо оптимізації паливно-енергетичних витрат підприємств, використання сучасних енергозберігаючих технологій у структурі виробництва, заміни дорогих традиційних видів палива дешевшими альтернативними. Ці заходи необхідно впроваджувати, оскільки частка палива та енергії у собівартості реалізованої продукції становить 30-35%;

- оптимізувати загальновиробничі та інші витрати шляхом виявлення та усунення недоліків капіталу за цими статтями витрат і вдосконалення технології виробництва;

- оптимізація витрат на обслуговування та експлуатацію обладнання досягається шляхом виявлення обладнання, яке потребує найбільших коштів на обслуговування та його заміну або вдосконалення, модифікації наявного обладнання та усунення дефектів і недоліків;

- оптимізація витрат праці виробничих працівників здійснюється за рахунок раціональної організації виробничого процесу, підвищення продуктивності праці, виявлення та ліквідації неефективних виробничих ланок.

РОЗДІЛ ІІІ. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ АУДИТУ КАЛЬКУЛЮВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ

3.1 Теоретичні аспекти аудиту калькулювання собівартості продукції

Питаннями щодо організації та методології аудиту, розробки стадій технології проведення аудиту витрат на підприємстві займалися вітчизняні автори В.Я. Савченко, О.А. Петрик, Д.Є. Свідерський, котрі вивчали мету та завдання аудиту витрат, його програму та процедури, особливості методів та методики аудиту виробничих витрат. Б.Ф. Усач, З.О. Душко, М.М. Колос приділяли увагу організації та методиці аудиторської перевірки запасів і витрат діяльності. Н.А. Іванова та О.В. Ролінський розглядали мету, предмет та завдання аудиту виробничої діяльності, нормативно-правове забезпечення та джерела інформації для проведення аудиту.

Аудиторська перевірка витрат на виробництво є одним із трудомістких процесів в аудиторській діяльності, вимагає великої зосередженості, знань нормативних та інструктивних матеріалів з їх подальшими змінами, а також особливостей правильного розрахунку виробничих витрат в окремих видах господарської діяльності підприємства.

Метою аудиту операцій з обліку витрат діяльності є встановлення достовірності первинних даних щодо накопичення та списання витрат діяльності, повноти та своєчасності відображення первинних даних у зведених (накопичувальних) документах і облікових регістрах; правильності ведення обліку витрат діяльності та його відповідності прийнятій на підприємстві обліковій політиці; достовірності інформації щодо витрат діяльності, наведеної у фінансовій бухгалтерській звітності.

Пропонованим шляхом удосконалення методики проведення аудиту витрат виробництва є постановка мети перевірки, ранжування завдань, формування вичерпного переліку необхідних і достатніх аудиторських процедур щодо вивчення джерел інформації для отримання релевантних аудиторських доказів, що

забезпечить формування незалежної думки та надання ґрунтовного аудиторського висновку.

Метою аудиту обліку витрат виробництва є встановлення достовірності первинних даних щодо накопичення та списання витрат діяльності, надання рекомендацій щодо доцільності застосування використовуваного методу обліку витрат. Нині проблема скорочення втрат продукції значно зростає, тому стан збереження продукції, дотримання відповідних умов і правил зберігання є важливим аспектом контролю.

У процесі проведення перевірки для надання рекомендацій щодо зниження собівартості продукції аудитор повинен виконати спеціальні процедури, щоб виявити закономірності та кількісні взаємозв'язки між основними чинниками виробництва та визначити кількісне значення окремих факторів у формуванні собівартості продукції. Це дозволить перевіряючому зробити обґрунтовані висновки і пропозиції щодо використання виявлених резервів зростання обсягів виробництва і зниження його собівартості.

Робочі документи складаються з:

- даних про структуру підприємства;
- копій юридичних документів;
- інформації про господарську діяльність підприємства;
- оцінки систем обліку;
- документації, де відображено час проведення аудиторських перевірок та отриманий результат за кожною з них;
- переліку спеціалістів, які здійснювали аудиторські перевірки;
- висновків інших фахівців, які були залучені у процес перевірки певних питань діяльності підприємства;
- копій фінансової звітності підприємства, що перевіряється;
- висновків аудитора щодо проведеної перевірки.

При проведенні аудиту витрат можна виділити такі основні етапи аудиту (рис. 3.1).

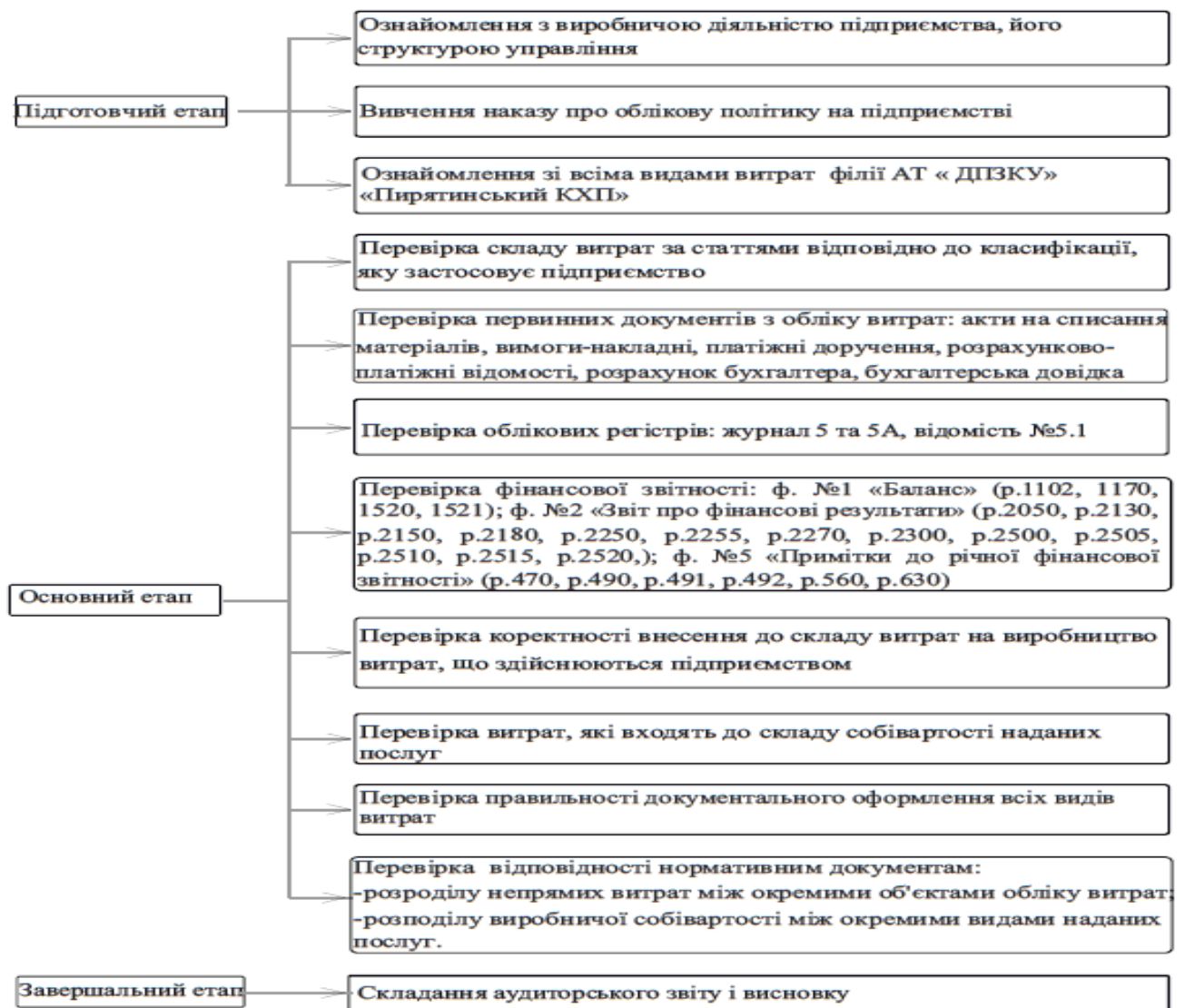

Рис. 3.1. Послідовність аудиту калькулювання собівартості продукції

3.2. Організація проведення аудиту калькулювання собівартості продукції на ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат»

Організація аудиту починається:

1. Клієнт (замовник) складає лист-заяву на виконання послуг.
2. Лист-пропозиція аудиторської служби підтверджує її згоду із завданнями та масштабом аудиту з попереднім обстеженням об'єкту аудиту.

3. Після обміну листами та на їх основі складається договір на проведення аудиту.

4. Після підписання договору обирається хто буде проводити аудит на підприємстві та на що необхідно звернути увагу при підготовці до перевірки. На даному етапі замовник зобов'язаний організувати аудиторів умови для своєчасного та якісного проведення аудиту, подати всі необхідні документи та пояснення.

5. після узгодження з замовником всіх питань підписується аудиторський висновок.

6. Після того як завершився останній організаційний етап складається Акт на виконані роботи. Отже ефективність діяльності аудиторських фірм суттєво залежить від рівня організації їх роботи.

Організація роботи внутрішнього аудиту регулюється «Положенням про служб внутрішнього аудиту підприємства» в якому власник підприємства затверджує:

- сутність, мету і завдання;
- склад суб'єктів;
- основні об'єкти;
- принципи організації методології та етики поведінки аудиторів;
- організацію та забезпечення функціонування відділів внутрішнього аудиту;
- координацію та взаємодію у здійсненні внутрішньогосподарського контролю.

Форма організації внутрішнього аудиту є способом розподілу праці між виконавцями. Буває централізована та децентралізована форма організації внутрішнього аудиту.

Аудитор має право сам визначати форми та методи аудиту на підставі чинного законодавства, існуючих норм та стандартів, умов договору із замовником, професійних знань, досвіду.

Для внутрішнього аудиту незалежно від його форми, характерні три стадії організації технології контрольного процесу:

- початкова;
- дослідна;
- завершальна.

При проведенні аудиту витрат необхідно чітко дотримуватися послідовності дій, зазначеної в аудиті витрат виробництва і формування собівартості продукції. Усі аудиторські дослідження та дії мають бути належним чином задокументовані та повідомлені клієнту аудиту.

Згідно до МСА 700 «Формування думки та надання звіту щодо фінансової звітності», МСА 720 «Відповідальність аудитора щодо іншої інформації в документах, що містять перевірену аудитором фінансову звітність», МСА 800 «Особливі міркування – аудит фінансової звітності, складеної відповідно до концептуальних основ спеціального призначення та Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» результатами аудиторської перевірки є аудиторський звіт та аудиторський висновок.

Аудиторський звіт

щодо перевірки обліку витрат виробництва і формування собівартості продукції ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат»

Адресат: Власники ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат».

Ми, незалежна аудиторська фірма ТОВ АФ «АУДИТ» на підставі договору № 411/21-21 від 25 березня 2021 року провела аудит обліку витрат виробництва і

формування собівартості продукції ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат», що включає: Баланс (Звіт про фінансовий стан) станом на 31 грудня 2020 року, Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2020 рік, Звіт про рух грошових коштів за 2020 рік, Примітки до фінансової звітності ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» за 2020 рік станом на 31 грудня 2020 року.

Сертифікат аудитора А № 0031145 термін дії сертифікату продовжено до 01.01.2023 р.

Основні відомості про Товариство:

Повна назва: ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат»

Код за Єдиним державним реєстром підприємств та організацій України: 32122069.

Місце знаходження: Україна, 10025, Житомирська обл., місто Житомир, ВУЛИЦЯ СЕРГІЯ ПАРАДЖАНОВА, будинок 127

Керівництво ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» несе відповідальність за складання та достовірне подання цієї фінансової звітності відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності з метою запобігання шахрайству або помилкам.

Відповідальність аудитора

Нашою відповідальністю є висловлення думки щодо операцій з власним капіталом на основі результатів проведеного нами аудиту. Ми провели аудит у відповідності до «Міжнародних стандартів контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг». Ці стандарти вимагають від нас дотримання відповідних етичних вимог, а також планування й виконання аудиту для отримання достатньої впевненості, що фінансова звітність не містить суттєвих викривлень. Аудит передбачає виконання аудиторських процедур для отримання аудиторських доказів щодо сум та розкриттів у фінансовій звітності. Вибір процедур залежить від судження аудитора, включаючи оцінку ризиків суттєвих

викривлень фінансової звітності внаслідок шахрайства або помилки. Виконуючи оцінку цих ризиків, аудитор розглядає заходи внутрішнього контролю, що стосуються складання та подання суб'єктом господарювання фінансової звітності, з метою розробки аудиторських процедур, які відповідають обставинам, а не з метою висловлення думки щодо ефективності внутрішнього контролю суб'єкта господарювання. Аудит включає також оцінку відповідності використаних облікових політик, прийнятність облікових оцінок, виконаних управлінським персоналом, та оцінку загального подання фінансової звітності.

Перед початком аудиту були досліджені наступні джерелами інформації:

- Наказ про облікову політику підприємства.
- документи, що підтверджують право власності на майно, яке вноситься в якості внеску до статутного капіталу: свідоцтво про право власності на нерухомість, земельні ділянки, транспортні засоби, інтелектуальну власність тощо;
- організаційні документи: свідоцтво про державну реєстрацію, накази та розпорядження, протоколи про результати закритого перепису, про підсумки торгів, зборів засновників, акціонерів, довідки про прийняття на облік в податковому органі, про реєстрацію в органах статистики, ліцензії на види діяльності, що підлягають ліцензуванню згідно з законодавством;
- первинні документи з обліку витрат виробництва і формування собівартості продукції;
- облікові регістри, що використовуються для відображення операцій з обліку витрат виробництва і формування собівартості продукції;
- акти та довідки попередніх ревізій, аудиторські висновки та інша документація, що узагальнює результати контролю;
- звітність.

На початку проведення аудиту витрат виробництва і формування

собівартості продукції на ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» я ознайомився зі Статутом підприємства. Ми з'ясували для себе, які види господарської діяльності передбачені статутом. Тому що, у випадку знаходження доходів, що отримані від незареєстрованих видів діяльності, такі доходи вилучаються через суд до бюджету. Також я передивився, коли були зміни у статуті, чи здійснювалася в такому разі перереєстрація.

Так, за даними прибуткових касових ордерів, виписок банку з поточних рахунків з доданими до них документами, я перевіряв повноту і своєчасність надходження грошових сум і матеріальних цінностей.

На підставі актів прийому-передачі основних засобів, документів, що відображають надходження нематеріальних активів, а також дебетових оборотів на рахунках 10 «Основні засоби», 12 «Нематеріальні активи», 16 «Довгострокові біологічні активи» мною було визначено вартість переданого обладнання, техніки, будинків, продуктивних тварин, майнових прав тощо. Аналогічно я перевіряв надходження виробничих запасів та інших активів.

Завершальним етапом аудиту є узагальнення виявлених відхилень в обліку витрат підприємства порівняно з вимогами чинного законодавства, а також обґрунтування пропозицій щодо їх усунення.

При перевірці установчих документів мною було перевірено правильність, повноту та своєчасність відображення в обліку витрат виробництва і формування собівартості продукції.

Під час аудиту витрат виробництва і формування собівартості продукції ми шукали наступні порушення:

- неправильне і несвоєчасне оформлення первинних документів;
- неправильне оформлення та відсутність документів (використання прострочених документів і відсутність оформлених відповідно до чинного законодавства документів; безпідставне виправлення записів у документах;

відсутність оригіналів або завірених відповідно до законодавства документів; наявність фіктивних документів);

- помилки в розрахунках (неправильне обчислення податку на прибуток: порушення нормативних документів).

В результаті проведеної аудиторської перевірки витрат виробництва і формування собівартості продукції суттєвих помилок не виявлено.

Об'єктивний аудиторський висновок по фінансовій звітності ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат», буде підготовлений станом на 31 грудня 2020 року.

Аудитор _____ *Колісниченко Тетяна*

Аудиторський висновок

про достовірність відображення у фінансовій звітності
витрат виробництва і формування собівартості продукції на
ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» за 2020 рік

Адресат: Власники ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат»

Ми, незалежна аудиторська фірма ТОВ АФ «АУДИТ» на підставі договору № 411/21-21 від 25 березня 2021 року провела аудит обліку витрат виробництва і формування собівартості продукції ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат», що включає: Баланс (Звіт про фінансовий стан) станом на 31 грудня 2020 року, Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2020 рік, Звіт про рух грошових коштів за 2020 рік, Примітки до фінансової звітності ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» за 2020 рік станом на 31 грудня 2020 року.

Сертифікат аудитора А № 0031145 термін дії сертифікату продовжено до 01.01.2023 р.

Основні відомості про Товариство:

Повна назва: ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат»

Код за Єдиним державним реєстром підприємств та організацій України: 32122069.

Місце знаходження: Україна, 10025, Житомирська обл., місто Житомир, ВУЛИЦЯ СЕРГІЯ ПАРАДЖАНОВА, будинок 127

Керівництво ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» несе відповідальність за складання та достовірне подання цієї фінансової звітності відповідно до Міжнародних стандартів фінансової звітності з метою запобігання шахрайству або помилкам.

Відповідальність аудитора

Нашою відповідальністю є висловлення думки щодо операцій з власним капіталом на основі результатів проведеного нами аудиту. Ми провели аудит у відповідності до «Міжнародних стандартів контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг». Ці стандарти вимагають від нас дотримання відповідних етичних вимог, а також планування й виконання аудиту для отримання достатньої впевненості, що фінансова звітність не містить суттєвих викривлень. Аудит передбачає виконання аудиторських процедур для отримання аудиторських доказів щодо сум та розкриттів у фінансовій звітності. Вибір процедур залежить від судження аудитора, включаючи оцінку ризиків суттєвих викривлень фінансової звітності внаслідок шахрайства або помилки. Виконуючи оцінку цих ризиків, аудитор розглядає заходи внутрішнього контролю, що стосуються складання та подання суб'єктом господарювання фінансової звітності, з метою розробки аудиторських процедур, які відповідають обставинам, а не з метою висловлення думки щодо ефективності внутрішнього контролю суб'єкта

господарування. Аудит включає також оцінку відповідності використаних облікових політик, прийнятність облікових оцінок, виконаних управлінським персоналом, та оцінку загального подання фінансової звітності.

В ході перевірки було виявлено, що окремі операції здійснені з порушенням встановлених процедур. Однак ці відмінності мають обмежений вплив на фінансову звітність і не спотворюють загальний фінансовий стан бізнесу.

Результати аудиту свідчать, що бухгалтерський облік господарської діяльності товариства ведеться за формами бухгалтерського обліку та звітності, затвердженими Міністерством фінансів України та Міністерством статистики України відповідно до «Закону про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 року та Плану рахунків.

Ми вважаємо, що отримані нами аудиторські докази є достатніми та належними для того, щоб служити підставою для надання аудиторського висновку.

Обсяг проведеного аудиту був достатнім, щоб зробити висновок, що ми надаємо позитивний висновок щодо достовірності фінансової звітності ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат».

Аудитор _____ *Колісниченко Тетяна*

ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат» _____ БАБИЧ ОЛЕГ
АНАТОЛІЙОВИЧ

3.3. Шляхи удосконалення обліково-аналітичних процедур калькулювання собівартості продукції

Часто у компанії виникає питання зниження витрат тільки тоді, коли продукт розробляється і передається на виробництво. Саме в цей момент приходиться розуміння того, що вартість продукту була занадто високою, щоб бути прибутковою. Отже, існує необхідність передбачати, передбачати і уникати

подібних подій у майбутньому. Розгляд таких питань можна знайти в сучасних зарубіжних методах обліку та управління витратами.

Нині розроблено і успішно застосовано багато методів обліку та управління витратами: "Прямі витрати", "Стандартні витрати", "Витрати на поглинання", "Цільова вартість", "Вартість на основі активіті", "Просто вчасно", "Кайдзен вартість", "Функціонально нікчемний аналіз" та інші.

Безпосередньо до методів обліку витрат можна віднести перші три. У виробництві найбільш актуальною є "Стандартна собівартість", використання якої дає можливість не тільки відстежувати витрати, але і ефективно управляти ними.

Термін "пряма вартість" означає "облік прямих витрат". Цей термін не повною мірою відображає суть даного методу обліку витрат, бо основним елементом даного методу є організація окремого обліку змінних і постійних витрат і використання його переваг з метою підвищення ефективності управління. Тому систему обліку прямих витрат часто називають змінною вартістю. Основною характеристикою прямої собівартості є поділ витрат на постійні і змінні, в залежності від зміни обсягу виробництва.

Головною особливістю прямої собівартості є те, що собівартість промислової продукції враховується і планується тільки в перерахунку на змінні витрати. Постійні витрати збираються в окремому рахунку і з заданою періодичністю списуються безпосередньо на рахунок фінансових результатів, наприклад, "Прибуток і збиток", тобто відносяться до фінансового результату підприємства. Таким чином, постійні витрати не включаються в розрахунок собівартості продукції, а списуються з прибутку, отриманого за період, в якому вони були вироблені.

Система обліку витрат на основі методу прямої собівартості містить два основних фінансові показники: граничний дохід і прибуток. При цьому під граничним доходом розуміється різниця між доходом і змінними витратами. Граничний дохід включає прибуток від виробничої діяльності та постійні витрати.

Взаємозв'язок показників діяльності компанії в межах маржинального підходу виглядає так:

- надходження від реалізації продукції (В);
- змінні витрати (Z_{per});
- граничний дохід ($MD = B - Z_{per}$);
- постійні витрати.

Сучасна система прямих витрат пропонує два варіанти бухгалтерського обліку:

- проста пряма вартість, при якій в собівартості враховуються тільки прямі змінні витрати;
- розроблена пряма вартість, в яку в собівартість включаються як прямі змінні, так і непрямі змінні загальні економічні витрати.

Ідея стандартної вартості проста і заснована на тому, що більшість сучасних технологій дуже стабільні і передбачувані за своєю суттю. При дотриманні технології гарантії отримання якісної продукції дуже високі.

Стабільна технологія дозволяє з високим ступенем впевненості говорити про обсяги використання ресурсів (сировини, матеріалів, енергоносіїв, праці, послуг) на різних етапах переробки. Щоб визначити витрати, які будуть понесені при виробництві, необхідно додати до цієї інформації ціни на ресурси і можна заздалегідь розрахувати вартість отриманої продукції.

Стандартна вартість допомагає зробити одне важливе доповнення до цього — в цьому розрахунку вартості пропонується застосувати кращі показники використання ресурсів і досяжні ціни на них, надаючи такій вартості характер цільової постановки. Планування витрат у стандартній системі витрат схоже на інженер\$ не проєктування, оскільки витрати повинні бути тісно пов'язані з технологічним процесом. Нині зворотна ситуація також стає звичною, коли інженери ще на стадії розробки продукту встановлюють жорсткі рамки майбутньої вартості нового продукту (Система цільової вартості).

Антиподом стандартної системи витрат можна назвати розрахунки собівартості безпосередньо перед або під час виробничого процесу, або розрахунок витрат готової продукції.

Для розрахунку такої собівартості необхідно збирати різну інформацію без певного попереднього уявлення про її зміст, часто за фактом вже понесених витрат, або витрат, які практично неможливо швидко відрегулювати. На жаль, планування витрат без встановлення твердих стандартів залишає масу ступенів мінливості, через що результат розрахунків не завжди відповідає очікуванням менеджерів, які враховували поєднання абсолютно різних цін і використання ресурсів при прийнятті рішень.

Основна ідея стандартної вартості полягає в тому, щоб "передбачити" витрати. Система вимагає встановлення цільових показників витрат і змушує всі заходи підкорятися досягненню цих цілей.

Стандартна вартість вимагає одноразової великої роботи з нормування, розрахунку і зв'язування отриманих результатів з бізнес-цілями, прийняття і запису на досить значний період результатів цієї роботи у вигляді стандартів, а потім зосередження уваги на досягненні поставлених цілей шляхом аналізу причин відхилень від цільових налаштувань. Сенс і головне завдання Standard Costing — це не тільки підхід до планування і обліку витрат, але і підхід до управління бізнесом, особливо його виробнича частина.

У виробництві є значна впевненість, як у питаннях стану напівфабрикатів, коли він рухається по технологічному потоку, так і в структурі незавершених робіт, у роботі закупівельних підрозділів і стану виробничих запасів. У будь-який момент можна точно оцінити поточні витрати при реалізації виробничої програми, незалежно від ступеня готовності продукції.

Вся увага оперативних менеджерів зосереджена на відхиленнях у графіках, кількісних і вартості показань від виробничого завдання. Філософія системи стандартних витрат полягає в тому, що прогнольні показники вносяться в бухгалтерський облік, а не результати після факту, а відхилення, що виникли,

відображаються окремо. Процес управління організований на основі аналізу причин цих відхилень і зводиться до їх мінімізації. Основою стандартної собівартості є встановлення доведених норм вартості матеріалів, енергії, робочого часу, кількості і продуктивності праці, заробітної плати та інших витрат, пов'язаних з виготовленням будь-якої продукції, напівфабрикатів на всіх етапах виробництва. Існує кілька підходів до розробки нормативних стандартів. У будь-якому випадку стандарти повинні мати дуже чітке і зрозуміле обґрунтування, отримане в результаті інженерних або технологічних розрахунків, або в результаті спеціально організованих вимірювань. Стандарти, отримані в результаті "жорсткого" підходу, здаються авторам найбільш узгодженими з духом постановки цілей Standard Costing, оскільки вони засновані на вже показаних досягненнях, і водночас дозволяють їм отримати уявлення про максимальні кінцеві показники витрат і прибутковості бізнесу. Метод загальної собівартості (Абсорбційна вартість) полягає в розрахунку собівартості продукції шляхом віднесення всіх витрат, понесених поточного періоду.

Суть методу, заснованого на визначенні загальної собівартості, полягає в підбивних підсумках загальних витрат (змінні витрати + постійні витрати) і прибутку, який організація розраховує отримати. Метод розрахунку цін за методом повної собівартості є одним з найпопулярніших методів, що використовуються організаціями. Однак цей метод ціноутворення має ряд переваг і недоліків.

Найбільш цілісною концепцією управління є система "Цільова вартість", яка дозволяє підтримувати стратегію зниження витрат і реалізує функції планування виробництва нової продукції, контролю витрат і розрахунку цільової вартості відповідно до сучасних ринкових умов.

Цільова вартість — це концепція стратегічного управління, яка "підтримує стратегію зниження витрат і реалізує функції планування виробництва нової продукції, превентивного контролю витрат і розрахунку цільової собівартості відповідно до ринкових реалій", (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Переваги та недоліки повної калькуляції собівартості

Переваги	Недоліки
Зниження цінової конкуренції. У зв'язку з популярністю використання цього методу більшістю організацій однієї галузі ціни на аналогічну продукцію приблизно однакові	Метод ціноутворення не враховує попит на товари, конкуренцію на ринку. Продажі вимагають реклами та просування продукції
Рівність покупців і продавців. При високому попиті продавці не отримують прибутку за рахунок покупців і при цьому мають можливість отримати справедливую норму прибутку	Віднесення до собівартості постійних витрат спотворюють дані реального внеску продукту в дохід організації

Батьківщиною цільової вартості є Японія, де в 1965 році корпорація Toyota вперше на практиці застосувала ідеї цієї концепції. Однак у сучасному розумінні Target Costing існує тільки з 1988 року, коли Тошіро Хіромото опублікував статтю з управлінського обліку, в якій, крім усього іншого, були чітко сформульовані принципи цього поняття. Суть цільової вартості полягає в тому, що передусім визначається ціна одиниці продукції (товарів, робіт або послуг), яку планує виробляти організація, а не собівартість, як при традиційному підході. При цьому ціна продукції повинна встановлюватися з урахуванням двох факторів: конкурентоспроможності і рентабельності. Після визначення ціни розраховується очікуваний прибуток і розраховується собівартість одиниці продукції.

При розрахунку собівартості використовується наступна формула:

$$C = Ц - P$$

де C — собівартість одиниці продукції;

$Ц$ — ціна за одиницю;

P — прибуток на одиницю продукції.

Таким чином, процес проектування нового продукту проходить п'ять етапів:

1. Визначення ціни — на цьому етапі відбувається визначення можливої ціни реалізації прогнозованого продукту на обраному ринку.

2. Розрахунок прибутку — на цьому етапі розраховується очікуваний прибуток від реалізації продукції за плановою ціною на обраному ринку.

3. Визначення вартості — на цьому етапі відбувається попереднє визначення собівартості (за вищевказаною формулою), з урахуванням конкурентної ціни товару і достатнього рівня рентабельності.

4. Конструкція — на цьому етапі продукт сконструйований, розраховуються всі необхідні витрати на його виготовлення і реалізацію і розраховується кошторисна (попередня) вартість.

5. Остаточний розрахунок — на цьому етапі відбувається порівняння кошторисної і планової вартості. Якщо попередня собівартість вище планової, то продукт переробляються зі скороченням собівартості, вартість яких виявилася вище плану, до планових значень.

Перевагами концепції цільової вартості є:

1. Ця концепція є стратегічною для будь-якого підприємства, оскільки базується на принципі зниження витрат на етапі проєктування продукту, тобто на самому початку виробничого процесу.

2. Цільова вартість передусім орієнтована не на зовнішнє середовище підприємства, а на внутрішнє, що свідчить про високу конкурентоспроможність продукції, що випускається з використанням цієї концепції.

3. Поняття цільової вартості використовується не ізольовано, а тільки в поєднанні з управлінським обліком, бюджетингом, плануванням. Тобто всі функціональні послуги підприємства працюють консолідовано над створенням нового продукту.

4. За допомогою цієї концепції фахівці і співробітники, що працюють над розробкою нового продукту, змушені шукати нестандартні рішення виникаючих проблем, орієнтуватися на ринок і пов'язувати свою діяльність з довгостроковою стратегією розвитку підприємства.

Для успішної реалізації концепції Цільової вартості необхідно пам'ятати, що компанія повинна успішно налагодити тісну взаємодію між різними

структурними підрозділами і співробітниками, тобто підприємство повинно працювати в єдине ціле (рис. 3.2).

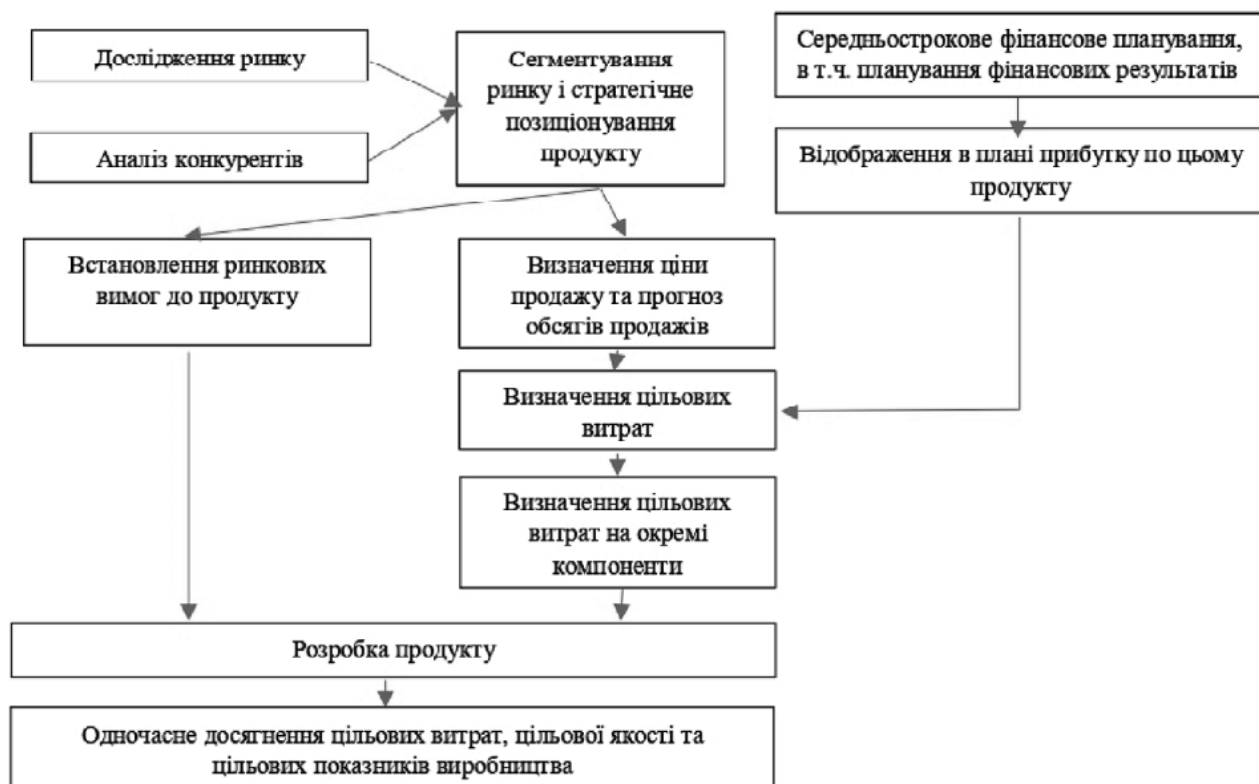

Рис. 3.2. Процес управління витратами за допомогою Таргет-костинга
Аналізуючи зарубіжний досвід використання цього поняття, необхідно враховувати наступне:

1. Маркетологи підприємства повинні постійно стежити за ринковими умовами, щоб у будь-який момент вносити пропозиції щодо змін, що відбулися.
2. Не можна допустити виникнення конфліктів між різними структурними підрозділами підприємства, оскільки це негативно позначиться на розробці нового продукту.
3. Процес редизайну не може тривати нескінченно, іноді його слід зупинити, оскільки не кожен продукт може бути адаптований до конкретних ринкових умов.
4. Слід уникати надмірного тиску на працівників, щоб будь-яким чином досягти поставленої мети. Компанія має право самостійно вибирати, які методи обліку і управління витратами використовувати, але вважаємо найбільш доцільним

їх об'єднання в залежності від характеристик і цілей, що переслідуються підприємством.

Висновки до 3 розділу

У процесі дослідження встановлено, що в умовах обмеженості ресурсів і досягнення планової ефективності виникає потреба постійного порівняння понесених витрат і отриманих результатів. Ця проблема посилюється під впливом інфляції, коли дані про виробничі витрати необхідно повсякденно порівнювати з майбутніми витратами, що значною мірою залежить від впливу зовнішнього середовища. Можливість усунення або передбачення впливу багатьох негативних внутрішніх і зовнішніх факторів з'являється завдяки раціонально організованому обліку витрат на виробництво.

Обґрунтовано, що головне призначення обліку і аудиту витрат на виробництво полягає у контролі за виробничою діяльністю та управлінні витратами на її здійснення. Для обґрунтування процесу управління витратами найважливіше значення має оперативно отримана інформація про витрати, що дозволяє втручатись у виробничий процес і оптимізувати його.

Виходячи з особливостей галузевого виробництва, необхідно розробити єдині типові внутрішньогалузеві аспекти обліку, які за потреби можливо адаптувати до конкретних умов і особливостей сільського господарства. Основними завданнями обліку і аудиту витрат на виробництво є: забезпечення підприємства інформацією для прийняття обґрунтованих управлінських рішень; здійснення моніторингу фактично проведених витрат у відповідності до їх нормативно-планових розмірів з метою виявлення відхилень і прийняття необхідних управлінських заходів; обчислення собівартості виробленої продукції для визначення ціни готової продукції та розрахунку фінансових результатів; проведення економічного аналізу результатів виробничої діяльності структурних підрозділів підприємства.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

У процесі дослідження встановлено, що в умовах обмеженості ресурсів і досягнення планової ефективності виникає потреба постійного порівняння понесених витрат і отриманих результатів. Ця проблема посилюється під впливом інфляції, коли дані про виробничі витрати необхідно повсякденно порівнювати з майбутніми витратами, що значною мірою залежить від впливу зовнішнього середовища.

Можливість усунення або передбачення впливу багатьох негативних внутрішніх і зовнішніх факторів з'являється завдяки раціонально організованому обліку витрат на виробництво. Обґрунтовано, що головне призначення обліку і аудиту витрат на виробництво полягає у контролі за виробничою діяльністю та управління витратами на її здійснення.

Для обґрунтування процесу управління витратами найважливіше значення має оперативно отримана інформація про витрати, що дозволяє втручатись у виробничий процес і оптимізувати його. Виходячи з особливостей галузевого виробництва, необхідно розробити єдині типові внутрішньогалузеві аспекти обліку, які за потреби можливо адаптувати до конкретних умов і особливостей діяльності.

Основними завданнями обліку і аудиту витрат на виробництво є: забезпечення підприємства інформацією для прийняття обґрунтованих управлінських рішень; здійснення моніторингу фактично проведених витрат у відповідності до їх нормативно-планових розмірів з метою виявлення відхилень і прийняття необхідних управлінських заходів; обчислення собівартості виробленої продукції для визначення ціни готової продукції та розрахунку фінансових результатів; проведення економічного аналізу результатів виробничої діяльності структурних підрозділів підприємства.

Шляхи підвищення ефективності господарської діяльності ТОВ «Житомирський м'ясокомбінат»:

- необхідність здешевлення послуг, що надаються підприємствами;
- зниження витрат на утримання адміністративно-управлінського персоналу;
- необхідно скоротити чисельність виробничого персоналу, для цього необхідно автоматизувати процес шляхом придбання новітнього обладнання;
- переглянути всі види витрат, які несе підприємство в процесі своєї діяльності, і по можливості зменшити їх;
- доцільно реалізувати активи, якими компанія не користується, а виручені кошти інвестувати в придбання нового та більш ефективного обладнання;
- для підвищення ефективності бізнесу необхідно розробити ефективну фінансову стратегію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андриющенко Н.С. Суть і значення витрат: історичний аспект / Н.С. Андриющенко // Економічна теорія та історія економічної думки. – 2007. – № 5. – С. 3–7.
2. Безруких П.С. Облік та калькулювання собівартості продукції / П.С. Безруких. – М.: Фінанси, 2005. – 320 с.
3. Бородкін О. Про формування і облік собівартості продукції за ринкових умов / О. Бородкін // Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. – № 4.
4. Бутинець Т.А. Контроль внутрішньогосподарський чи внутрішній? / Т.А. Бутинець // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Міжнародний збірник наукових праць. Вип. 2. – Житомир: ЖДТУ, 2009.
5. Козак В.Г. Визначення поняття «витрати» та їх оцінка / В.Г. Козак // Реформування економіки України: стан та перспективи. Збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції (26–27 листопада 2009 р., м. Київ). – К.: МІБО КНЕУ, 2009. – С. 129–131.
6. Коміренко В. Бухгалтерський облік витрат та виробництво продукції рослинництва / В. Коміренко // Все про бухгалтерський облік. – № 4 – 2009. – С. 56–62.
7. Кононенко М.П. Обґрунтування оптимізації нормативних витрат на виробництво сільськогосподарської продукції / М.П. Кононенко // Економіка АПК. – 2009. – № 6. – С. 31–41.
8. Кравчук О. Витрати на збут: організація обліку / О. Кравчук // Головбух. – 2010. – № 10 (681). 9. Маренич Т.Г. Методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції / Т. Маренич // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. – № 12. – С. 19–25.
9. Петров В.М., Токар А.В. Методичні підходи до формування собівартості сільськогосподарської продукції та її вплив на ефективність виробництва / В.М. Петров, А.В. Токар // Економіка АПК. – 2008. – № 10. – С. 55–60. 322

10. Сук Л. Склад та класифікація витрат на підприємствах / Л. Сук // Бухгалтерія в сільському господарстві. – 2007. – № 20. – С. 46–49.
11. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.2019р. зі змінами та доповненнями.
12. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» № 2258-VIII від 21 грудня 2017 року (надалі – Закон № 2258).
13. Податковий кодекс України. Електронний режим доступу: <http://sfs.gov.ua/nk/rozdil-v--podatok-na-dodanu-vartist/>.
14. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013р.
15. Положення про ведення касових операцій в національній валюті в Україні № 148 від 29 грудня 2017 року. Електронний режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17>.
16. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності». Електронний режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/view/MU17028>.
17. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 23 «Витрати на позики». Електронний режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/view/MU17041?an=2>.
18. Міжнародний стандарт аудиту 230 «Аудиторська документація». Електронний ресурс/ режим доступу: https://online.zakon.kz/document/?doc_id=30208812#pos=5;-155.
19. Інструкція з організації контролю за виконанням документів у системі ДСНС. Електронний режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/z0865-16/ed20160519#n22>.
20. Положення про форму та зміст розрахункових документів від 21.06.2016 року, редакція від 06.04.2018 року. Електронний режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0220-16>.

ДОДАТКИ

Додаток А

Підприємство	Товариство з обмеженою відповідальністю "Житомирський м'ясокомбінат"	Дата (рік, місяць, число)	2021	01	01
Територія	ЖИТОМИРСЬКА ОБЛАСТЬ, М. ЖИТОМИР	за ЄДРПОУ	32122069		
Організаційно-правова форма господарювання	Товариство з обмеженою відповідальністю	за КОАТУУ	1810100000		
Вид економічної діяльності	Виробництво м'ясних продуктів	за КОПФІ	240		
Середня кількість працівників	1722	за КВЕД	10.13		
Адреса, телефон	18025 УКРАЇНА, Житомирська область, Житомир, вул. Сергій Параджанова, 127		0412423805		

Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):
 за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
 за міжнародними стандартами фінансової звітності

v

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

на 31.12.2020 р.

Форма №1 Код за ДКУД 1801001

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
I	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	203	300
первісна вартість	1001	1 462	1 740
накопичена амортизація	1002	1 259	1 440
Незавершені капітальні інвестиції	1005	9 990	6 234
Основні засоби	1010	130 711	138 077
первісна вартість	1011	241 525	271 422
знос	1012	110 814	133 345
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
Знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	140 904	144 611
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	81 389	72 303
Виробничі запаси	1101	52 433	45 394
Незавершене виробництво	1102	13 026	16 309
Готова продукція	1103	6 864	8 876
Товари	1104	9 066	1 724
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	198 653	191 770
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	-	1 009
з бюджетом	1135	643	1 810
у тому числі з податку на прибуток	1136	643	436
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	54 687	63 805
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	714	514
Готівка	1166	106	78
Рахунки в банках	1167	608	436
Витрати майбутніх періодів	1170	20	24
Частина перестраховика у страхових резервах	1180	-	-

у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-
резервах незароблених премій	1183	-	-
інших страхових резервах	1184	-	-
інші оборотні активи	1190	1 519	260
Усього за розділом II	1195	337 625	331 495
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	478 529	476 106

Пасив	Код р/р/а/а	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
I	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (паіоновий) капітал	1400	6 437	6 437
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	-	-
Емісійний дохід	1411	-	-
Накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-16 668	22 111
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	-10 231	28 548
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	269 650	259 900
Інші довгострокові зобов'язання	1515	582	-
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
Благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов'язань	1531	-	-
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Привзятий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	270 232	259 900
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	126 740	145 387
розрахунками з бюджетом	1620	2 150	1 397
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	1 181	1 558
розрахунками з оплати праці	1630	4 907	6 278
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	3 315	9 652
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	80 235	23 386
Усього за розділом III	1695	218 528	187 658
IV. Зобов'язання, утримувані з необоротними активами, утримувані для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
V. Чиста лінійність активів-недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	478 529	476 106

Керівник

Бабич Олег Анатолійович

Головний бухгалтер

Преперенда Галина Миколаївна

Підприємство	Товариство з обмеженою відповідальністю "Житомирський м'ясокомбінат"	за ЄДРПОУ	32122069
	(найменування)		

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за Рік 2020 р.

Форма N2 Код за ДКУД 1801003

Додаткові дані:
КВЕД 10.13

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1 350 451	921 648
<i>Чисті зароблені страхові премії</i>	2010	-	-
<i>премії підписані, валова сума</i>	2011	-	-
<i>премії, передані у перестраховання</i>	2012	-	-
<i>зміна резерву незароблених премій, валова сума</i>	2013	-	-
<i>зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій</i>	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(966 943)	(613 885)
<i>Чисті понесені збитки за страховими виплатами</i>	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	383 508	307 763
збиток	2095	(-)	(-)
<i>Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань</i>	2105	-	-
<i>Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів</i>	2110	-	-
<i>зміна інших страхових резервів, валова сума</i>	2111	-	-
<i>зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах</i>	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	3 477	3 757
<i>у тому числі:</i>			
<i>дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>	2121	-	-
<i>дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	2122	-	-
<i>дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування</i>	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(32 089)	(28 291)
Витрати на збут	2150	(256 951)	(201 637)
Інші операційні витрати	2180	(8 851)	(12 828)
<i>у тому числі:</i>			
<i>витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>	2181	-	-
<i>витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	89 094	68 764
збиток	2195	(-)	(-)
Доход від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	-	-
Інші доходи	2240	72	12 888
<i>у тому числі:</i>			
<i>дохід від благодійної допомоги</i>	2241	-	-
Фінансові витрати	2250	(50 160)	(51 563)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(11)	(20 623)
<i>Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті</i>	2275	-	-
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2300	38 934	17 141

Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-216	-
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	38 779	9 466
збиток	2355	(-)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	38 779	9 466

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні витрати	2500	1 116 417	715 811
Витрати на оплату праці	2505	97 940	73 884
Відрахування на соціальні заходи	2510	19 386	15 040
Амортизація	2515	24 287	21 675
Інші операційні витрати	2520	8 851	12 828
Разом	2550	1 266 881	839 238

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) за період просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник

Головний бухгалтер

Бабич Олег Анатолійович

Превєренда Галина Миколаївна

Підприємство	Товариство з обмеженою відповідальністю "Житомирський м'ясокомбінат" (найменування)	Дата (рік, місяць, число) за СДРІОУ	КОДИ		
			2021	01	01
			32122069		

**Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)
за Рік 2020 р.**

Форма N3   Код за ДКУД   1801004

Стаття	Код	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	1 530 423	1 112 854
Повернення податків і зборів у тому числі податку на додану вартість	3005	6	55
Цільового фінансування	3010	25	9
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	-	-
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	-	-
Надходження від повернення авансів	3020	2 144	2 902
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	-	-
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	449	3
Надходження від операційної оренди	3040	6 286	5 250
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	-	-
Надходження від страхових премій	3050	-	-
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	-	-
Інші надходження	3095	3 529	4 215
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	(1 234 374)	(888 808)
Праці	3105	(71 461)	(55 188)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(19 693)	(15 164)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(22 074)	(19 036)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(-)	(-)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(1 434)	(2 122)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(20 640)	(16 914)
Витрачання на оплату авансів	3135	(3 524)	(-)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(15 237)	(1 893)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(-)	(-)
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	(-)	(-)
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	(-)	(-)
Інші витрачання	3190	(4 340)	(4 379)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	172 159	140 820
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200	-	-
необоротних активів	3205	599	536
Надходження від отриманих:			
відсотків	3215	-	-
дивідендів	3220	-	-
Надходження від деривативів	3225	-	-
Надходження від погашення позик	3230	-	-

Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	-	-
Інші надходження	3250	-	-
Витрачання на придбання:			
фінансових інвестицій	3255	(-)	(8 460)
необоротних активів	3260	(-)	(-)
Виплати за деривативами	3270	(-)	(-)
Витрачання на надання позик	3275	(-)	(-)
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	(-)	(-)
Інші платежі	3290	(-)	(-)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	599	-7 924
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від:			
Власного капіталу	3300	-	-
Отримання позик	3305	-	4 510
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	-	-
Інші надходження	3340	60 135	191 431
Витрачання на:			
Викуп власних акцій	3345	(-)	(-)
Погашення позик	3350	9 750	12 616
Сплату дивідендів	3355	(-)	(-)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(50 077)	(51 065)
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	(582)	(1 229)
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	(-)	(-)
Витрачання на видати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	(-)	(-)
Інші платежі	3390	(172 658)	(264 654)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	-172 932	-133 623
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	-174	-727
Залишок коштів на початок року	3405	714	1 486
Вплив зміни валютних курсів на грошові кошти	3410	-26	-45
Залишок коштів на кінець року	3415	514	714

Керівник

Головний бухгалтер

Бабич Олег Анатолійович

Превєренда Галина Миколаївна

Підприємство	Товариство з обмеженою відповідальністю "Житомирський м'ясокомбінат" (найменування)	Дата (рік, місяць, число)		
		2021	01	01
		за СДРПОУ		
		32122069		

Звіт про власний капітал
за 2020 р.

Форма N 4 Код за ДКУД 1801005

Стаття	Код рядка	Зареєстрований капітал	Капітал у дооцінках	Долятковий капітал	Резервний капітал	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Неоплачений капітал	Вилучений капітал	Всього
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Залишок на початок року	4000	6 437	-	-	-	-16 668	-	-	-10 231
Коригування:									
Зміна облікової політики	4005	-	-	-	-	-	-	-	-
Виправлення помилок	4010	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші зміни	4090	-	-	-	-	-	-	-	-
Скоригований залишок на початок року	4095	6 437	-	-	-	-16 668	-	-	-10 231
Чистий прибуток (збиток) за звітний період	4100	-	-	-	-	38 779	-	-	38 779
Інший сукупний дохід за звітний період	4110	-	-	-	-	-	-	-	-
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	4111	-	-	-	-	-	-	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	4112	-	-	-	-	-	-	-	-
Накопичені курсові різниці	4113	-	-	-	-	-	-	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих і спільних підприємств	4114	-	-	-	-	-	-	-	-
Інший сукупний дохід	4116	-	-	-	-	-	-	-	-
Розподіл прибутку:									
Виплати власникам (дивіденди)	4200	-	-	-	-	-	-	-	-
Спрямування прибутку до зареєстрованого капіталу	4205	-	-	-	-	-	-	-	-
Відрахування до резервного капіталу	4210	-	-	-	-	-	-	-	-
Сума чистого прибутку, належна до бюджету відповідно до законодавства	4215	-	-	-	-	-	-	-	-
Сума чистого прибутку на створення спеціальних (цільових) фондів	4220	-	-	-	-	-	-	-	-
Сума чистого прибутку на матеріальне заохочення	4225	-	-	-	-	-	-	-	-
Внески учасників:									
Внески до капіталу	4240	-	-	-	-	-	-	-	-
Погашення заборгованості з капіталу	4245	-	-	-	-	-	-	-	-
Вилучення капіталу:									
Викуп акцій (часток)	4260	-	-	-	-	-	-	-	-
Перепродаж викуплених акцій (часток)	4265	-	-	-	-	-	-	-	-
Анулювання викуплених	4270	-	-	-	-	-	-	-	-

Зменшення номінальної вартості акцій	4280	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші зміни в капіталі	4290	-	-	-	-	-	-	-	-
Придбання (продаж) неконтрольованої частки в дочірньому підприємстві	4291	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом змін у результаті	4295	-	-	-	-	38 779	-	-	38 779
Залишок на початок року	4300	6 437	-	-	-	22 111	-	-	28 548

Керівник

Головний бухгалтер

Бабич Олег Анатолійович

Превенда Галина Миколаївна